

Κεφάλαιο 8

Ψηφιακή σχεδίαση και αρχιτεκτονική υπολογιστών: Έκδοση ARM®

Sarah L. Harris και David Money Harris

Ψηφιακή σχεδίαση και αρχιτεκτονική υπολογιστών: Έκδοση ARM®

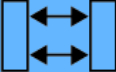
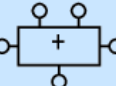
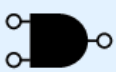
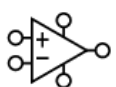

© 2020 Εκδόσεις Κλειδάριθμος

© Πρωτοτύπου: Digital Design and Computer Architecture: ARM® Edition — © 2016 Elsevier

Κεφάλαιο 8 <1>

Κεφάλαιο 8 :: Θέματα

- Εισαγωγή
- Επιδόσεις συστημάτων μνήμης
- Κρυφές μνήμες
- Εικονική μνήμη
- Είσοδος/έξοδος με απεικόνιση στη μνήμη
- Σύνοψη

Λογισμικό εφαρμογών	<code>>"hello world!"</code>
Λειτουργικά συστήματα	
Αρχιτεκτονική	
Μικρο-αρχιτεκτονική	
Λογική	
Ψηφιακά κυκλώματα	
Αναλογικά κυκλώματα	
Διατάξεις	
Φυσική	

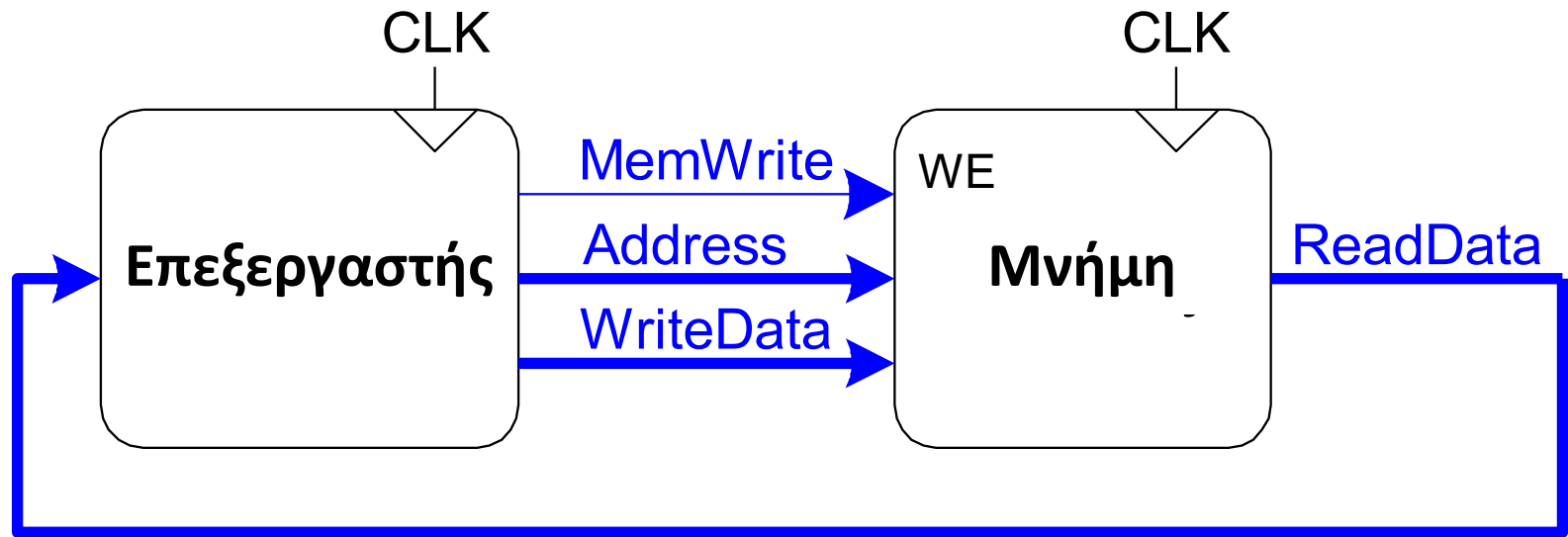

Εισαγωγή

Οι επιδόσεις ενός υπολογιστή εξαρτώνται από:

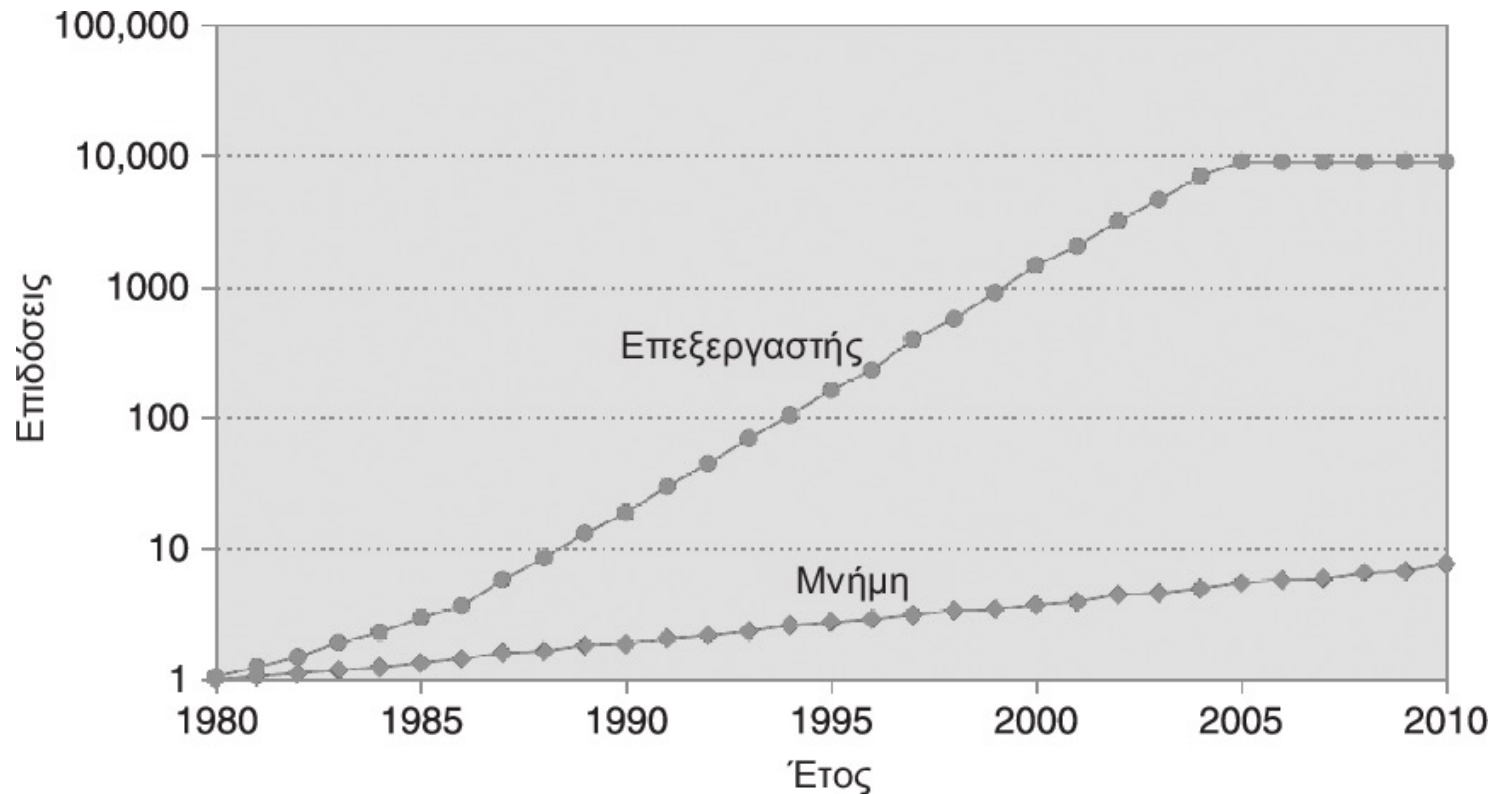
- Τις επιδόσεις του επεξεργαστή
- Τις επιδόσεις του συστήματος μνήμης

Διασύνδεση μνήμης

Χάσμα επεξεργαστών-μνήμης

Στο προηγούμενο κεφάλαιο υποθέσαμε ότι η προσπέλασης της μνήμης γίνεται σε 1 κύκλο ρολογιού –όμως αυτό δεν ισχύει ήδη από τη δεκαετία του 1980

Ψηφιακή σχεδίαση και αρχιτεκτονική υπολογιστών: Έκδοση ARM®

© 2020 Εκδόσεις Κλειδάριθμος

© Πρωτοτύπου: Digital Design and Computer Architecture: ARM® Edition — © 2016 Elsevier

Κεφάλαιο 8 <4>

Σύστημα μνήμης: Προκλήσεις

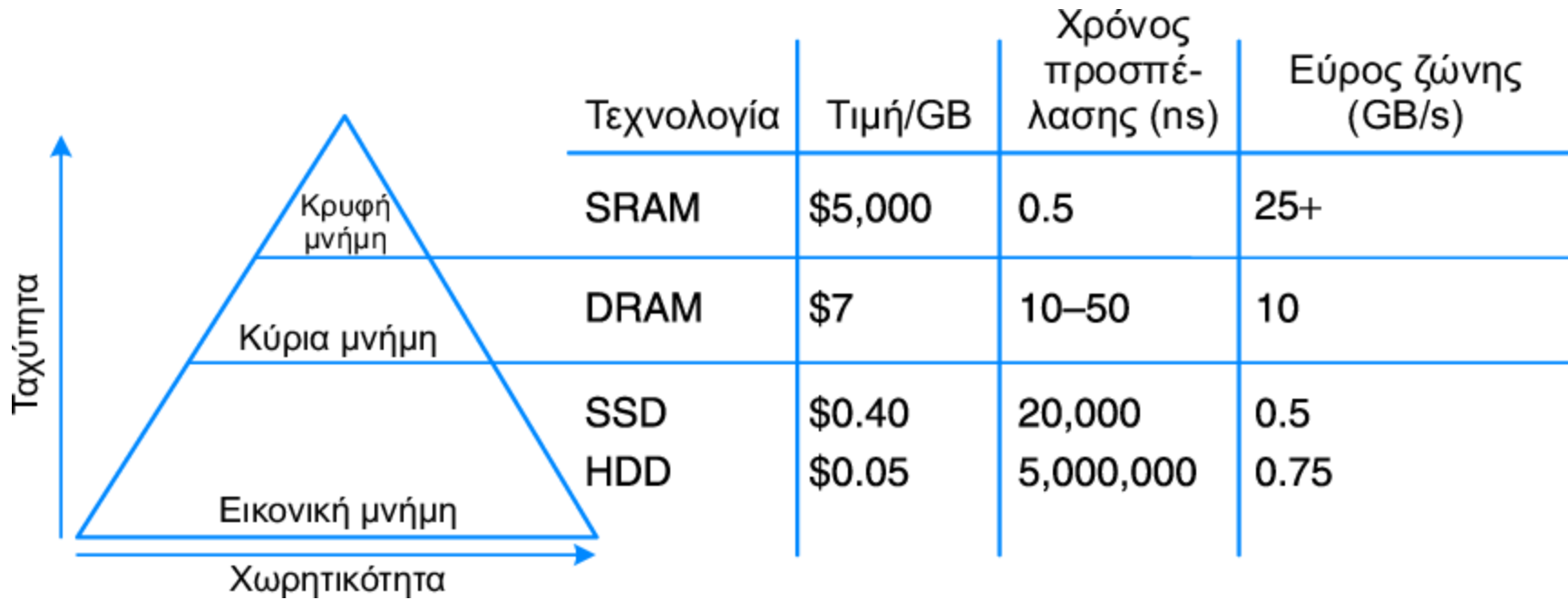
- Πώς να κάνουμε το σύστημα μνήμης να φαίνεται εξίσου γρήγορο με τον επεξεργαστή
- Χρήση ιεραρχίας μνημών
- Ιδανική μνήμη:
  - Γρήγορη
  - Φθηνή
  - Μεγάλη (χωρητικότητα)

Ναι, αλλά μπορούμε να επιλέξουμε μόνο τα δύο!

Ιεραρχία μνήμης

Τοπικότητα

Μπορούμε να αξιοποιήσουμε την τοπικότητα για να κάνουμε τις προσπελάσεις της μνήμης πιο γρήγορες

- **Χρονική τοπικότητα:**
  - Τοπικότητα ως προς τον χρόνο
  - Αν τα δεδομένα έχουν χρησιμοποιηθεί πρόσφατα, είναι πιθανό να ξαναχρησιμοποιηθούν σύντομα
  - **Πώς την αξιοποιούμε:** Διατηρούμε τα δεδομένα που προσπελάστηκαν πρόσφατα σε υψηλότερα επίπεδα της ιεραρχίας μνήμης
- **Χωρική τοπικότητα:**
  - Τοπικότητα ως προς τον χώρο
  - Αν τα δεδομένα έχουν χρησιμοποιηθεί πρόσφατα, είναι πιθανό κοντινά δεδομένα να χρησιμοποιηθούν σύντομα
  - **Πώς την αξιοποιούμε:** Όταν προσπελάζουμε δεδομένα, μεταφέρουμε και τα κοντινά δεδομένα σε υψηλότερα επίπεδα της ιεραρχίας μνήμης

Επιδόσεις μνήμης

- **Ευστοχία (hit):** δεδομένα που είναι διαθέσιμα στο συγκεκριμένο επίπεδο της ιεραρχίας μνήμης
- **Αστοχία (miss):** δεδομένα που δεν είναι διαθέσιμα (πρέπει να μεταβούμε στο επόμενο επίπεδο)

Ρυθμός ευστοχίας = πλήθος ευστοχιών /
πλήθος συνολικών προσπελάσεων μνήμης
= 1 – ρυθμός αστοχίας

Ρυθμός αστοχίας = πλήθος αστοχιών /
πλήθος συνολικών προσπελάσεων μνήμης
= 1 – ρυθμός ευστοχίας

- **Μέσος χρόνος προσπέλασης μνήμης (average memory access time, AMAT):** Ο μέσος χρόνος που χρειάζεται ο επεξεργαστής για να προσπελάσει δεδομένα

$$\mathbf{AMAT} = t_{\text{cache}} + MR_{\text{cache}}[t_{MM} + MR_{MM}(t_{VM})]$$

Ψηφιακή σχεδίαση και αρχιτεκτονική υπολογιστών: Έκδοση ARM®

© 2020 Εκδόσεις Κλειδάριθμος

© Πρωτοτύπου: Digital Design and Computer Architecture: ARM® Edition — © 2016 Elsevier

Κεφάλαιο 8 <8>

Επιδόσεις μνήμης: Παράδειγμα 1

- Ένα πρόγραμμα περιλαμβάνει 2,000 εντολές φόρτωσης και αποθήκευσης
- 1,250 από αυτές τις τιμές δεδομένων περιέχονται στην κρυφή μνήμη
- Οι υπόλοιπες παρέχονται από άλλα επίπεδα της ιεραρχίας μνήμης
- **Ποιος είναι ρυθμός ευστοχίας και ο ρυθμός αστοχίας για την κρυφή μνήμη;**

Επιδόσεις μνήμης: Παράδειγμα 1

- Ένα πρόγραμμα περιλαμβάνει 2,000 εντολές φόρτωσης και αποθήκευσης
- 1,250 από αυτές τις τιμές δεδομένων περιέχονται στην κρυφή μνήμη
- Οι υπόλοιπες παρέχονται από άλλα επίπεδα της ιεραρχίας μνήμης
- **Ποιος είναι ρυθμός ευστοχίας και ο ρυθμός αστοχίας για την κρυφή μνήμη;**

$$\text{ρυθμός ευστοχίας} = 1250/2000 = \mathbf{0.625}$$

$$\text{ρυθμός αστοχίας} = 750/2000 = \mathbf{0.375} = 1 - \text{ρυθμός ευστοχίας}$$

Επιδόσεις μνήμης: Παράδειγμα 2

- Έστω ότι ο επεξεργαστής διαθέτει 2 επίπεδα ιεραρχίας: την κρυφή μνήμη και την κύρια μνήμη
- $t_{\text{cache}} = 1$ κύκλος, $t_{MM} = 100$ κύκλοι
- **Πόσος είναι ο χρόνος AMAT του προγράμματος από το Παράδειγμα 1;**

Επιδόσεις μνήμης: Παράδειγμα 2

- Έστω ότι ο επεξεργαστής διαθέτει 2 επίπεδα ιεραρχίας: την κρυφή μνήμη και την κύρια μνήμη
- $t_{\text{cache}} = 1$ κύκλος, $t_{MM} = 100$ κύκλοι
- **Πόσος είναι ο χρόνος AMAT του προγράμματος από το Παράδειγμα 1;**

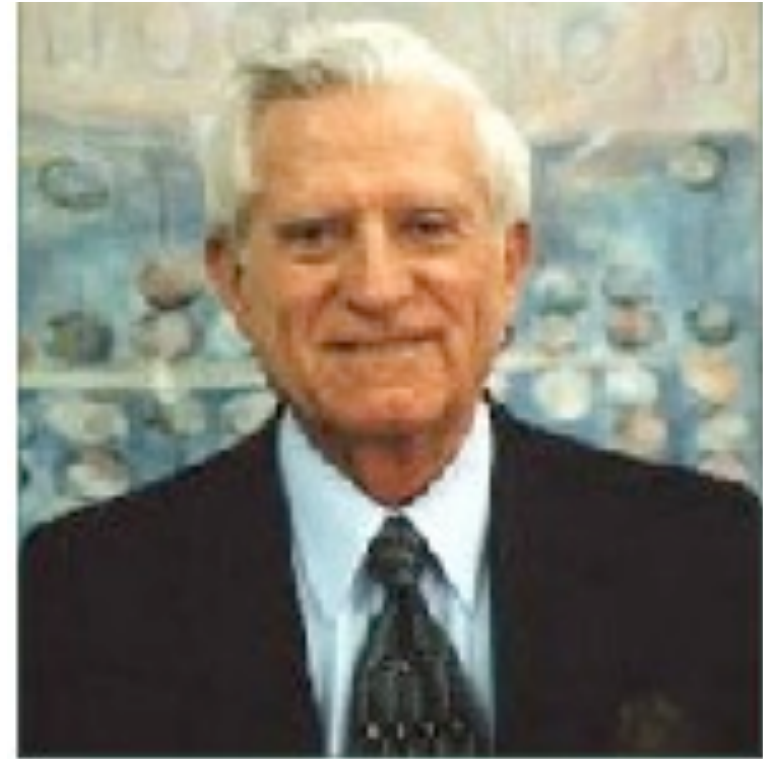
$$\begin{aligned} \text{AMAT} &= t_{\text{cache}} + MR_{\text{cache}}(t_{MM}) \\ &= [1 + 0.375(100)] \text{ κύκλοι} \\ &= \mathbf{38.5 \text{ κύκλοι}} \end{aligned}$$

Gene Amdahl, 1922-

Νόμος του Amdahl: Η αύξηση των επιδόσεων ενός υποσυστήματος αξίζει τον κόπο μόνο αν το υποσύστημα επηρεάζει ένα μεγάλο ποσοστό των συνολικών επιδόσεων

- Συνιδρυτής σε 3 εταιρείες, συμπεριλαμβανομένης και μιας εταιρείας με την επωνυμία Amdahl Corporation το 1970

Κρυφή μνήμη

- Το υψηλότερο επίπεδο στην ιεραρχία μνήμης
- Γρήγορη (συνήθως έχει χρόνο προσπέλασης ~ 1 κύκλο)
- Ιδανικά, παρέχει τα περισσότερα δεδομένα στον επεξεργαστή
- Συνήθως περιέχει τα δεδομένα που έχουν προσπελαστεί πιο πρόσφατα

Κρυφή μνήμη: Σχεδιαστικά ζητήματα

- Ποια δεδομένα είναι αποθηκευμένα στην κρυφή μνήμη;
- Πώς πραγματοποιείται η εύρεση των δεδομένων;
- Ποια δεδομένα αντικαθίστανται;

Θα εστιάσουμε στις φορτώσεις δεδομένων, αλλά οι ίδιες αρχές διέπουν και τις προσκομίσεις

Ποια δεδομένα είναι αποθηκευμένα στην κρυφή μνήμη;

- Ιδανικά, η κρυφή μνήμη προβλέπει τα δεδομένα που θα χρειαστούν και τα τοποθετεί στον εαυτό της
- Όμως είναι αδύνατον να προβλέψει κανείς το μέλλον
- Χρησιμοποιεί το παρελθόν για να προβλέψει το μέλλον – χρονική και χωρική τοπικότητα:
  - **Χρονική τοπικότητα:** αντιγραφή των δεδομένων που έχουν προσπελαστεί πιο πρόσφατα στην κρυφή μνήμη
  - **Χωρική τοπικότητα:** αντιγραφή και των γειτονικών δεδομένων στην κρυφή μνήμη

Κρυφή μνήμη: Ορολογία

- **Χωρητικότητα (C):**
  - Πλήθος των byte δεδομένων που περιέχονται στην κρυφή μνήμη
- **Μέγεθος μπλοκ (b):**
  - Πλήθος των byte δεδομένων που μεταφέρονται ταυτόχρονα στην κρυφή μνήμη
- **Πλήθος μπλοκ ($B = C/b$):**
  - Πλήθος των μπλοκ στην κρυφή μνήμη: $B = C/b$
- **Βαθμός συσχετιστικότητας (N):**
  - Πλήθος των μπλοκ σε ένα σύνολο
- **Πλήθος των συνόλων ($S = B/N$):**
  - Κάθε διεύθυνση μνήμης απεικονίζεται σε ακριβώς ένα σύνολο της κρυφής μνήμης

Πώς πραγματοποιείται η εύρεση των δεδομένων;

- Η κρυφή μνήμη είναι οργανωμένη σε S σύνολα
- Κάθε διεύθυνση μνήμης απεικονίζεται σε ακριβώς ένα σύνολο
- Οι κρυφές μνήμης κατηγοριοποιούνται με βάση το πλήθος των μπλοκ που υπάρχουν σε ένα σύνολο:
  - **Άμεσης απεικόνισης:** 1 μπλοκ ανά σύνολο
  - **Συσχετιστική συνόλου N δρόμων:** N μπλοκ ανά σύνολο
  - **Πλήρως συσχετιστική:** Όλα τα μπλοκ της κρυφής μνήμης περιλαμβάνονται σε ένα 1 σύνολο
- Θα αναλύσουμε κάθε οργάνωση για μια κρυφή μνήμη με:
  - Χωρητικότητα $C = 8$ λέξεις
  - Μέγεθος μπλοκ $b = 1$ λέξη
  - Άρα, πλήθος μπλοκ $B = 8$

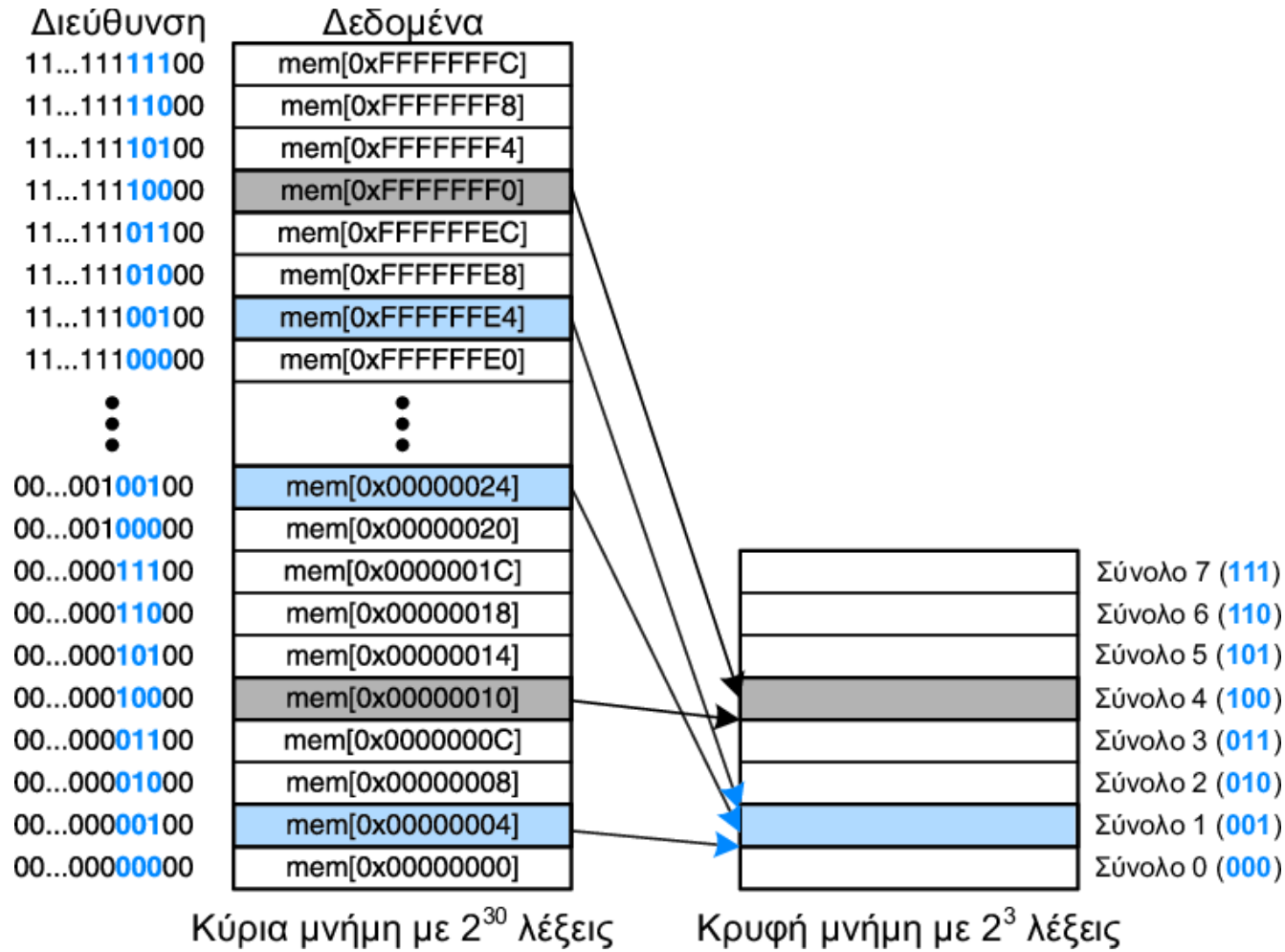
Παράμετροι κρυφής μνήμης: Παράδειγμα

- $C = 8$ λέξεις (χωρητικότητα)
- $b = 1$ λέξη (μέγεθος μπλοκ)
- Άρα, $B = 8$ (πλήθος μπλοκ)

Είναι υπερβολικά μικρή, αλλά επαρκεί για να δείξουμε τους τρόπους οργάνωσης της κρυφής μνήμης

Κρυφή μνήμη άμεσης απεικόνισης

Ψηφιακή σχεδίαση και αρχιτεκτονική υπολογιστών: Έκδοση ARM®

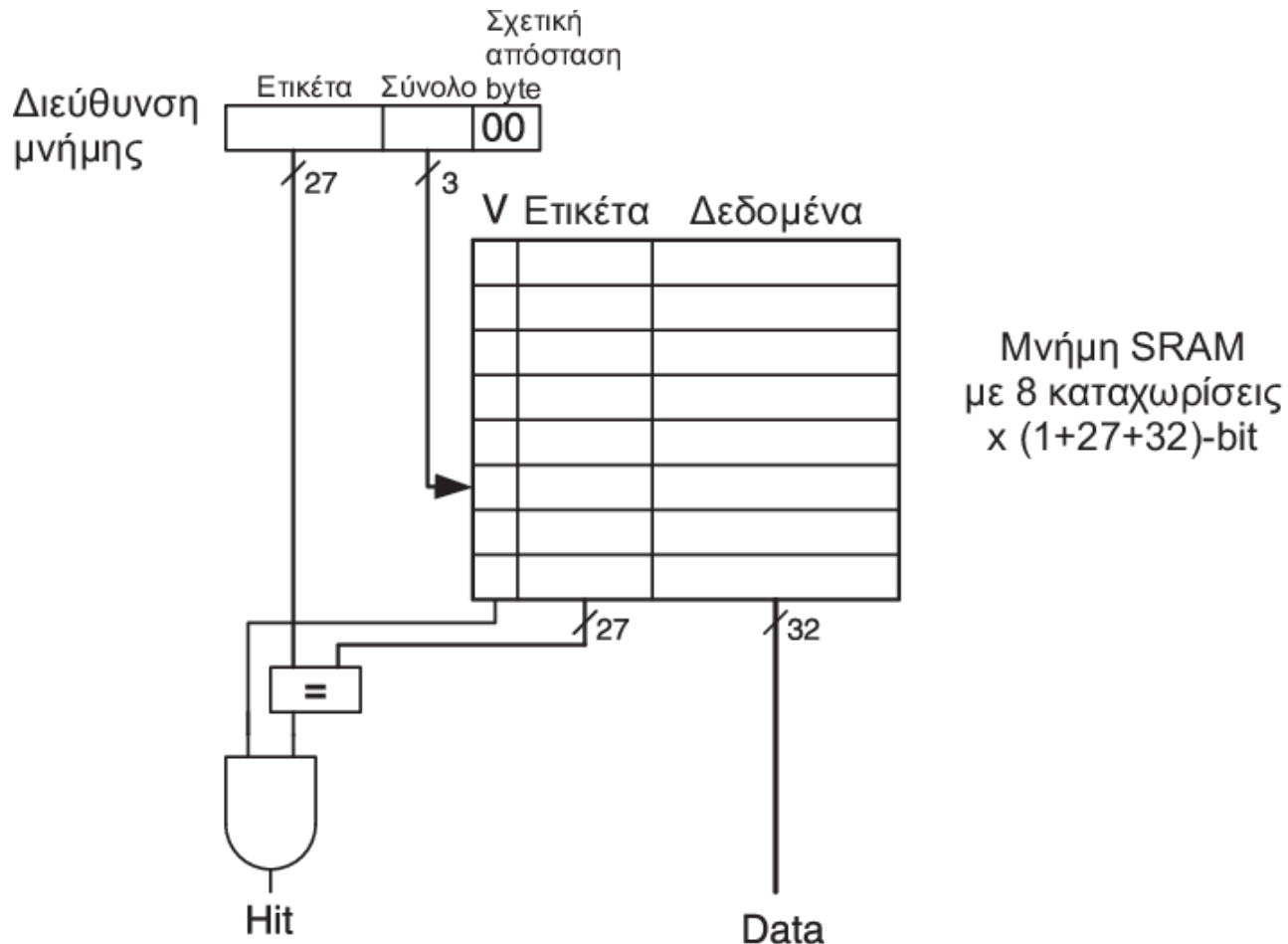
© 2020 Εκδόσεις Κλειδάριθμος

© Πρωτοτύπου: Digital Design and Computer Architecture: ARM® Edition — © 2016 Elsevier

Κεφάλαιο 8 <20>

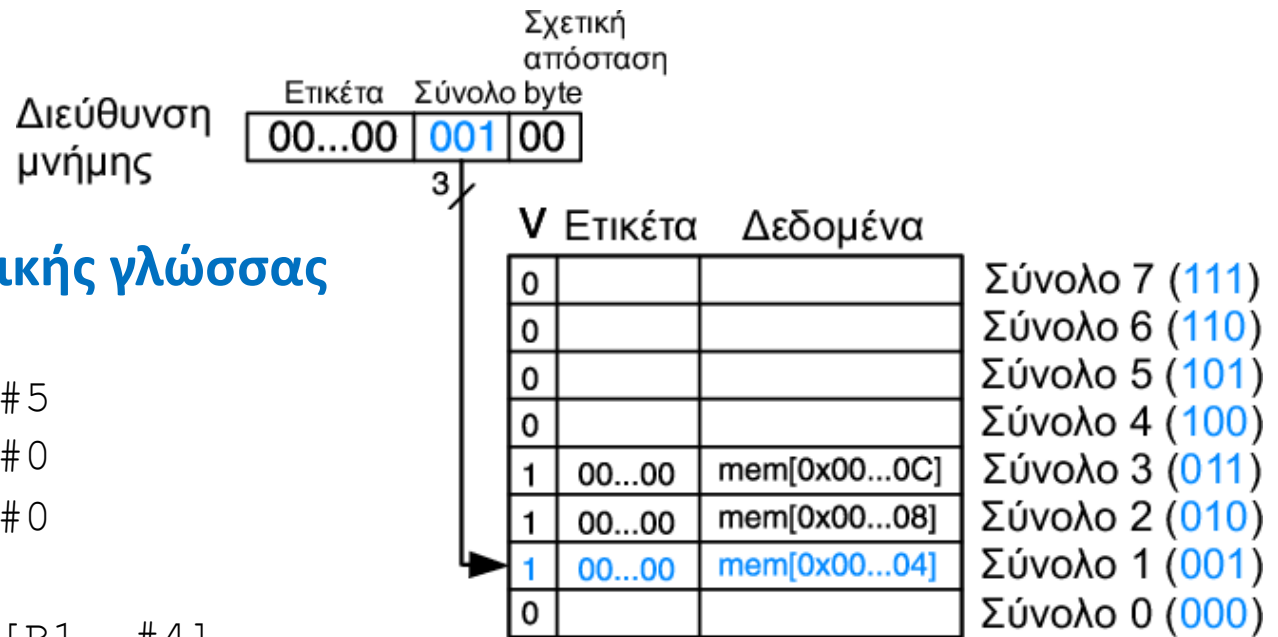
Κρυφή μνήμη άμεσης απεικόνισης: Υλικό

Κρυφή μνήμη άμεσης απεικόνισης: Επιδόσεις

Κώδικας συμβολικής γλώσσας της ARM

```
MOV R0, #5
MOV R1, #0
LOOP  CMP R0, #0
      BEQ DONE
      LDR R2, [R1, #4]
      LDR R3, [R1, #12]
      LDR R4, [R1, #8]
      SUB R0, R0, #1
      B   LOOP
DONE
```


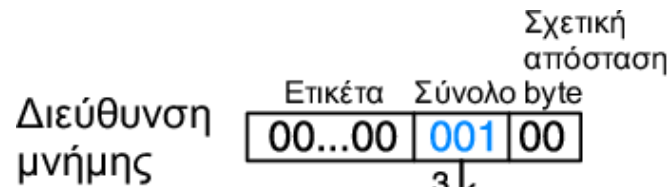
Ρυθμός αστοχίας = ;

Κρυφή μνήμη άμεσης απεικόνισης: Επιδόσεις

Κώδικας συμβολικής γλώσσας της ARM

```
MOV R0, #5
MOV R1, #0
LOOP  CMP R0, #0
      BEQ DONE
      LDR R2, [R1, #4]
      LDR R3, [R1, #12]
      LDR R4, [R1, #8]
      SUB R0, R0, #1
      B   LOOP
DONE
```


V	Ετικέτα	Δεδομένα	Σύνολο
0			Σύνολο 7 (111)
0			Σύνολο 6 (110)
0			Σύνολο 5 (101)
0			Σύνολο 4 (100)
1	00...00	mem[0x00...0C]	Σύνολο 3 (011)
1	00...00	mem[0x00...08]	Σύνολο 2 (010)
1	00...00	mem[0x00...04]	Σύνολο 1 (001)
0			Σύνολο 0 (000)

**Ρυθμός αστοχίας = 3/15
= 20%**

Χρονική τοπικότητα

Υποχρεωτικές αστοχίες

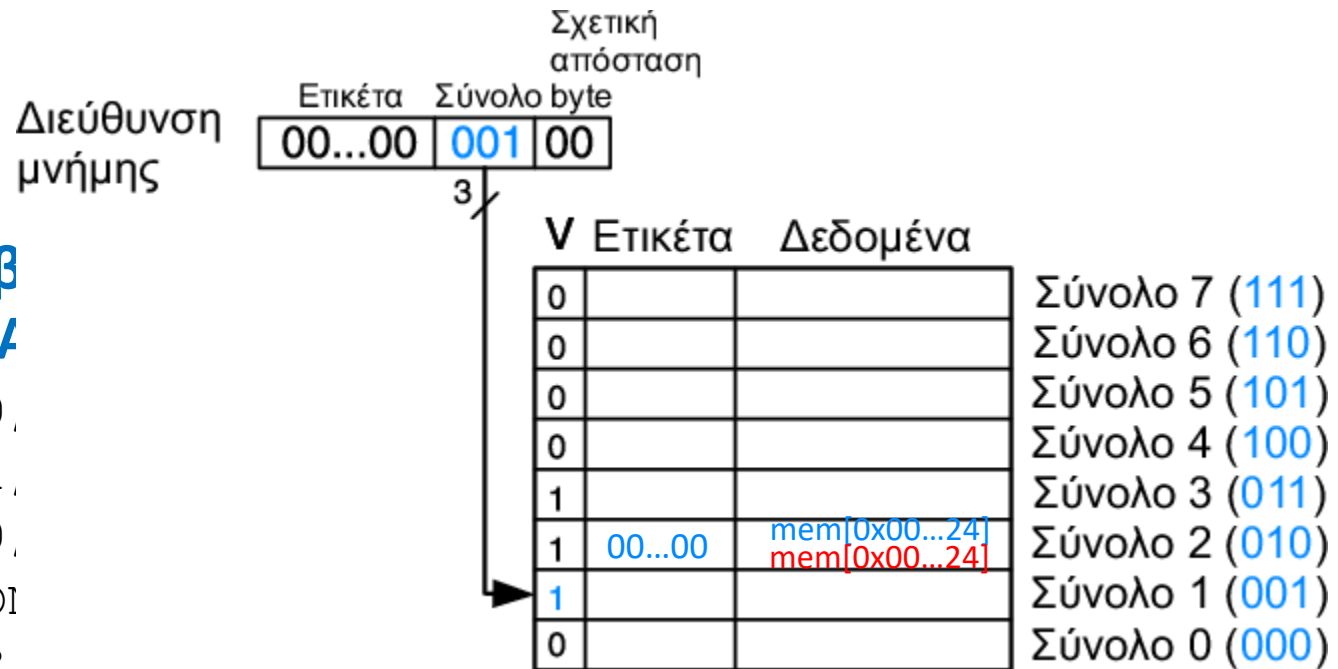

Κρυφή μνήμη άμεσης απεικόνισης: Διένεξη

Κώδικας συμβ γλώσσας της A

```

MOV R0, #0
MOV R1, #0
LOOP  CMP R0, R1
      BEQ DOI
      LDR R2, [R0, #0]
      LDR R3, [R1, #0x24]
      SUB R0, R0, #1
      B   LOOP
DONE
    
```


Ρυθμός αστοχίας = ;

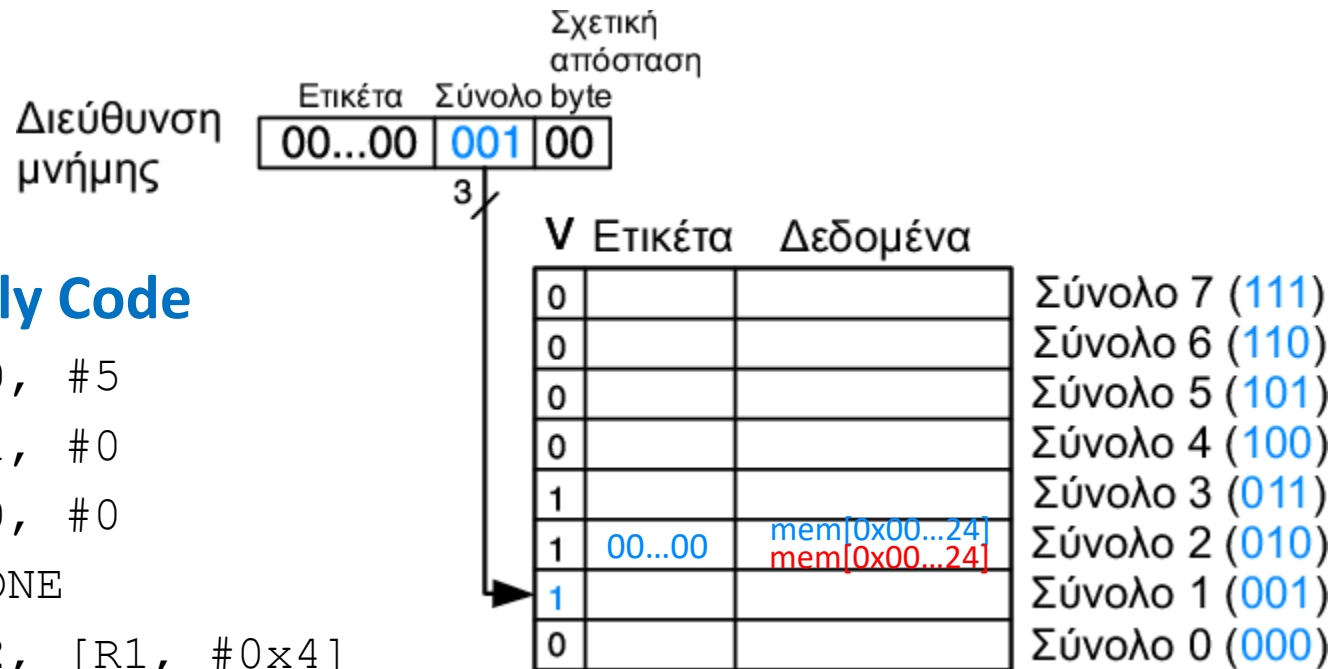

Κρυφή μνήμη άμεσης απεικόνισης: Διένεξη

ARM Assembly Code

```
MOV R0, #5
MOV R1, #0
LOOP  CMP R0, #0
      BEQ DONE
      LDR R2, [R1, #0x4]
      LDR R3, [R1, #0x24]
      SUB R0, R0, #1
      B LOOP
DONE
```

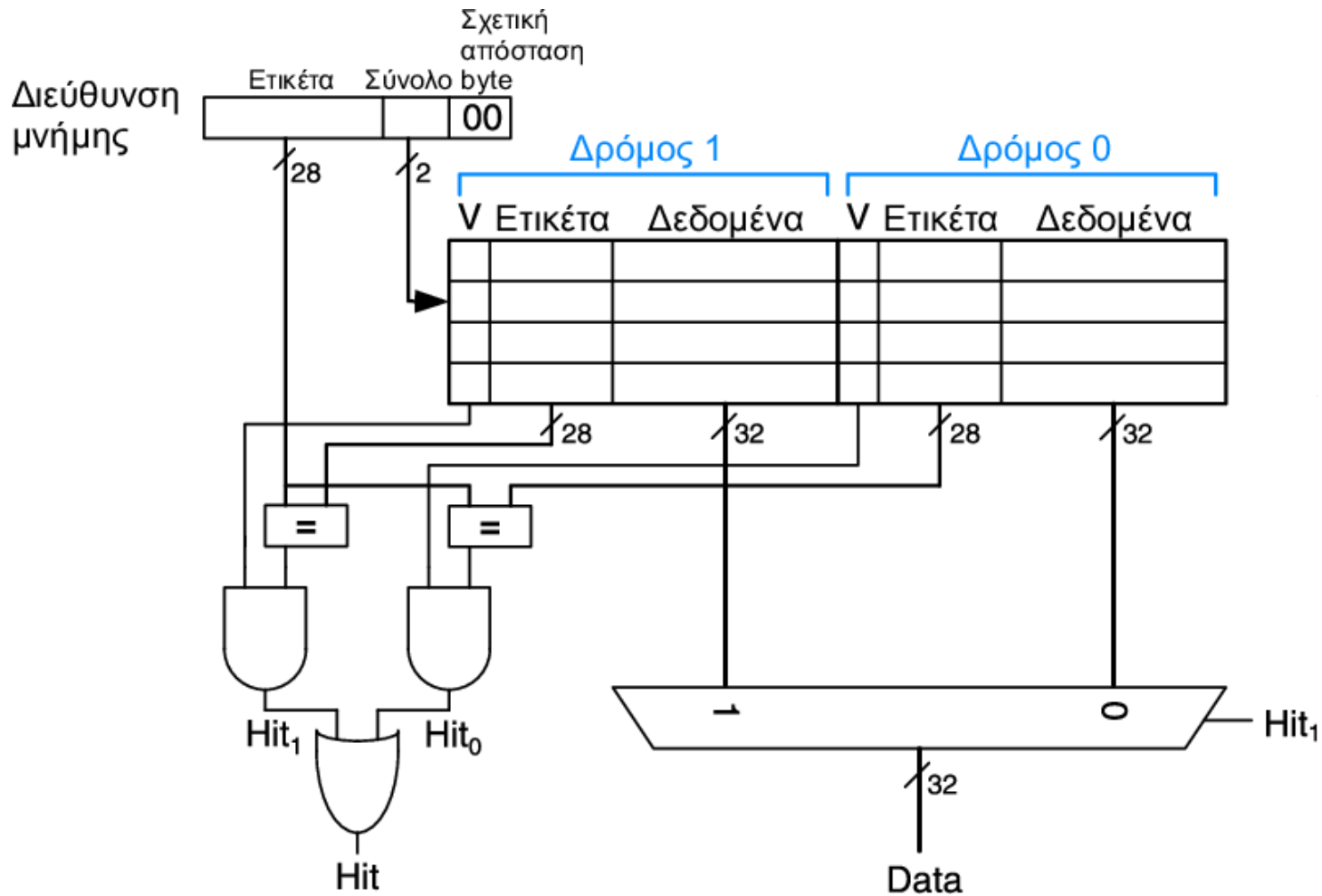

**Ρυθμός αστοχίας = 10/10
= 100%**

Αστοχίες διένεξης

Συσχετιστική κρυφή μνήμη συνόλου N δρόμων

Συσχετιστική κρυφή μνήμη συνόλου N δρόμων: Επιδόσεις

Κώδικας συμβολικής γλώσσας της ARM

```
MOV R0, #5
MOV R1, #0
LOOP  CMP R0, 0
      BEQ DONE
      LDR R2, [R1, #0x4]
      LDR R3, [R1, #0x24]
      SUB R0, R0, #1
      B   LOOP
DONE
```

Ρυθμός αστοχίας = ;

Δρόμος 1			Δρόμος 0			
V	Ετικέτα	Δεδομένα	V	Ετικέτα	Δεδομένα	
0			0			Σύνολο 3
0			0			Σύνολο 2
1			1			Σύνολο 1
0			0			Σύνολο 0

Συσχετιστική κρυφή μνήμη συνόλου N δρόμων: Επιδόσεις

Κώδικας συμβολικής γλώσσας της ARM

```
MOV R0, #5
MOV R1, #0
LOOP  CMP R0, 0
      BEQ DONE
      LDR R2, [R1, #0x4]
      LDR R3, [R1, #0x24]
      SUB R0, R0, #1
      B   LOOP
DONE
```

**Ρυθμός αστοχίας = 2/10
= 20%**

**Η συσχετιστικότητα μειώνει
τις αστοχίες λόγω διενέξεων**

Δρόμος 1			Δρόμος 0			
V	Ετικέτα	Δεδομένα	V	Ετικέτα	Δεδομένα	
0			0			Σύνολο 3
0			0			Σύνολο 2
1	00...00	mem[0x00...24]	1	00...10	mem[0x00...04]	Σύνολο 1
0			0			Σύνολο 0

Ψηφιακή σχεδίαση και αρχιτεκτονική υπολογιστών: Έκδοση ARM®

© 2020 Εκδόσεις Κλειδάριθμος

© Πρωτοτύπου: Digital Design and Computer Architecture: ARM® Edition — © 2016 Elsevier

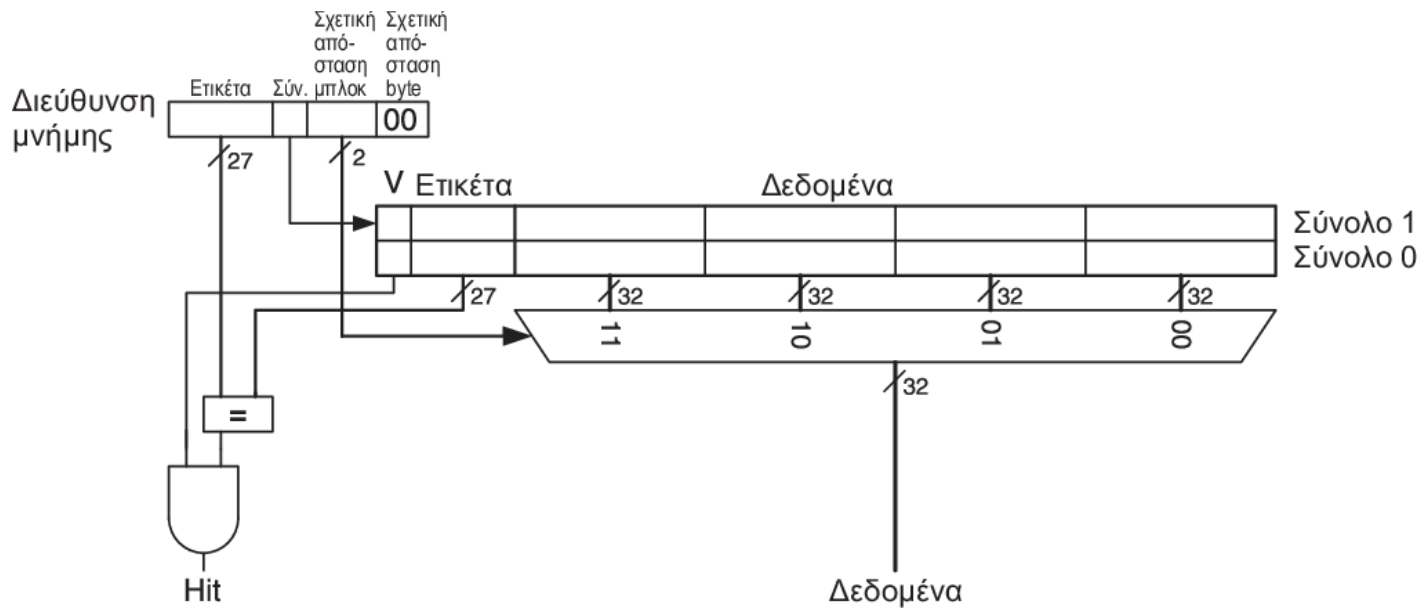
Κεφάλαιο 8 <28>

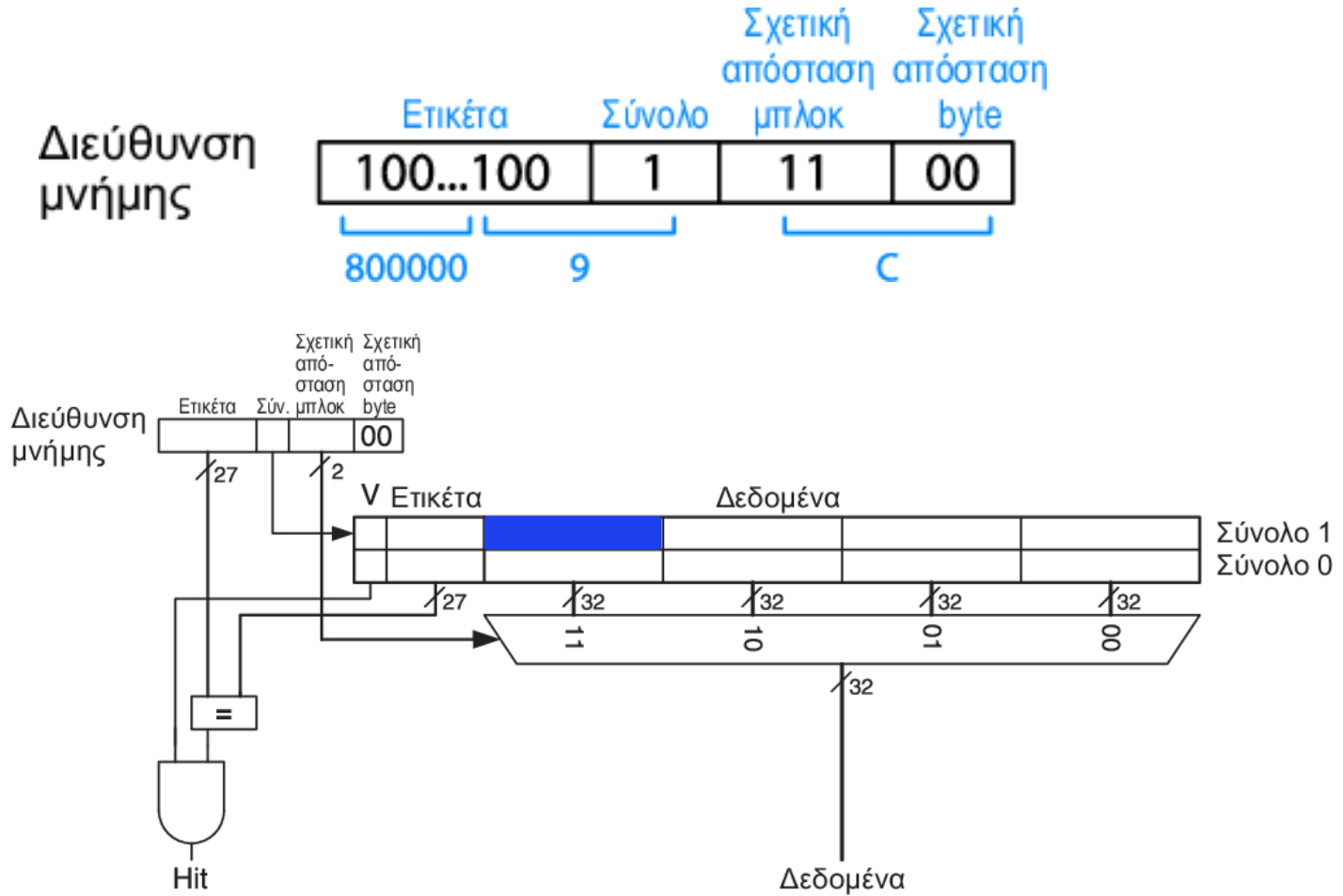

Χωρική τοπικότητα;

- Αυξάνουμε το μέγεθος των μπλοκ:
  - Μέγεθος μπλοκ $b = 4$ λέξεις
  - $C = 8$ λέξεις
  - Άμεσης απεικόνισης (1 μπλοκ ανά σύνολο)
  - Πλήθος μπλοκ $B = 2$ ($C/b = 8/4 = 2$)

Κρυφή μνήμη με μπλοκ μεγαλύτερου μεγέθους

Κρυφή μνήμη άμεσης απεικόνισης: Επιδόσεις

Κώδικας συμβολικής γλώσσας της ARM

```
MOV R0, #5
MOV R1, #0
LOOP  CMP R0, 0
      BEQ DONE
      LDR R2, [R1, #4]
      LDR R3, [R1, #12]
      LDR R4, [R1, #8]
      SUB R0, R0, #1
      B   LOOP
DONE
```

Ρυθμός αστοχίας = ;

Ψηφιακή σχεδίαση και αρχιτεκτονική υπολογιστών: Έκδοση ARM®

© 2020 Εκδόσεις Κλειδάριθμος

© Πρωτοτύπου: Digital Design and Computer Architecture: ARM® Edition — © 2016 Elsevier

Κεφάλαιο 8 <32>

Κρυφή μνήμη άμεσης απεικόνισης: Επιδόσεις

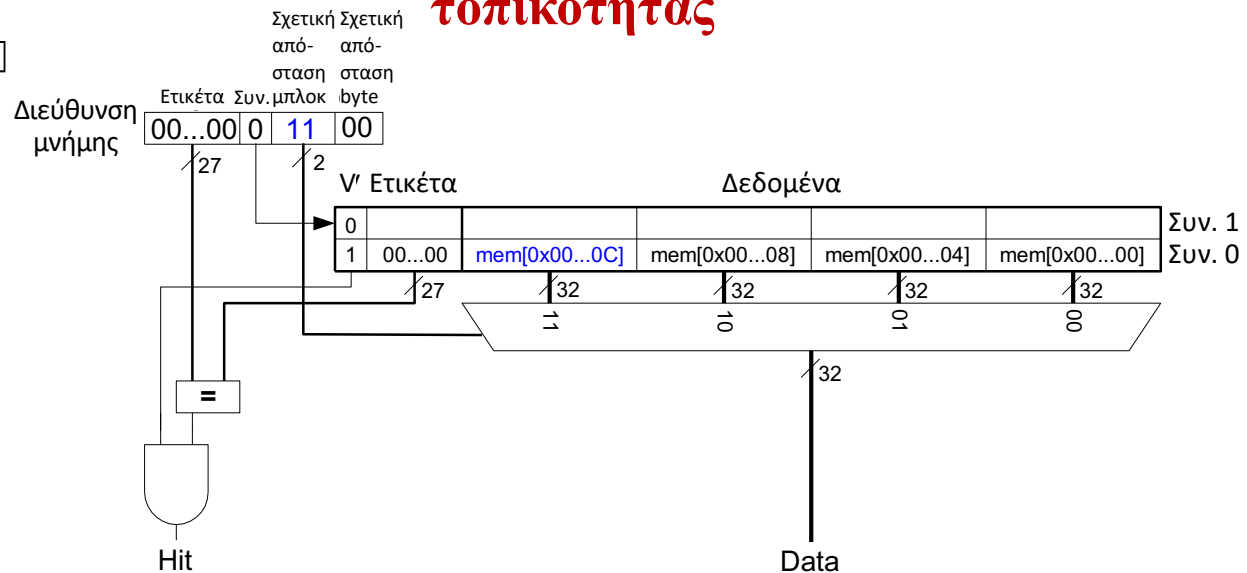
Κώδικας συμβολικής γλώσσας της ARM

```
MOV R0, #5
MOV R1, #0
LOOP CMP R0, 0
      BEQ DONE
      LDR R2, [R1, #4]
      LDR R3, [R1, #12]
      LDR R4, [R1, #8]
      SUB R0, R0, #1
      B LOOP
DONE
```

**Ρυθμός αστοχίας = 1/15
= 6.67%**

**Τα μπλοκ μεγαλύτερου μεγέθους
μειώνουν τις υποχρεωτικές
αστοχίες μέσω της χωρικής
τοπικότητας**

DONE

Οργάνωση κρυφής μνήμης: Ανακεφαλαίωση

- Χωρητικότητα: C
- Μέγεθος μπλοκ: b
- Πλήθος μπλοκ στην κρυφή μνήμη: $B = C/b$
- Πλήθος μπλοκ σε ένα σύνολο: N
- Πλήθος συνόλων: $S = B/N$

Τρόπος οργάνωσης	Πλήθος δρόμων (N)	Πλήθος συνόλων ($S = B/N$)
Άμεσης απεικόνισης	1	B
Συσχετιστική συνόλου N δρόμων	$1 < N < B$	B / N
Πλήρως συσχετιστική	B	1

Αστοχίες χωρητικότητας

- Η κρυφή μνήμη είναι πολύ μικρή για να περιέχει ταυτόχρονα όλα τα δεδομένα που μας ενδιαφέρουν
- Αν είναι πλήρης: Το πρόγραμμα προσπελάζει τα δεδομένα X και εκδιώκει τα δεδομένα Y
- Παρατηρείται **αστοχία χωρητικότητας** όταν προσπελάζονται ξανά τα δεδομένα Y
- Πώς επιλέγουμε τα δεδομένα Y ώστε να ελαχιστοποιήσουμε την πιθανότητα να τα χρειαστούμε ξανά;
- Πολιτική **αντικατάστασης του λιγότερο πρόσφατα χρησιμοποιημένου (LRU)**: Εκδιώκεται το λιγότερο πρόσφατα χρησιμοποιημένο μπλοκ σε ένα σύνολο

Τύποι αστοχιών

- **Υποχρεωτικές:** Παρατηρείται την πρώτη φορά που προσπελάζονται δεδομένα
- **Χωρητικότητας:** Η κρυφή μνήμη είναι πολύ μικρή για να περιέχει ταυτόχρονα όλα τα δεδομένα που μας ενδιαφέρουν
- **Διένεξης:** Τα ζητούμενα δεδομένα απεικονίζονται στην ίδια θέση της κρυφής μνήμης

Ποινή αστοχίας: Ο χρόνος που απαιτείται για την ανάκτηση ενός μπλοκ από χαμηλότερο επίπεδο της ιεραρχίας

Πολιτική αντικατάστασης LRU

Κώδικας συμβολικής γλώσσας της ARM

```
MOV R0, #0
LDR R1, [R0, #4]
LDR R2, [R0, #0x24]
LDR R3, [R0, #0x54]
```

Δρόμος 1				Δρόμος 0			
V	U	Ετικέτα	Δεδομένα	V	Ετικέτα	Δεδομένα	
0	0			0			Σύνολο 3 (11)
0	0			0			Σύνολο 2 (10)
1	0			1			Σύνολο 1 (01)
0	0			0			Σύνολο 0 (00)

Πολιτική αντικατάστασης LRU

Κώδικας συμβολικής γλώσσας της ARM

```
MOV R0, #0
LDR R1, [R0, #4]
LDR R2, [R0, #0x24]
LDR R3, [R0, #0x54]
```

Δρόμος 1				Δρόμος 0		
V	U	Ετικέτα	Δεδομένα	V	Ετικέτα	Δεδομένα
0	0			0		
0	0			0		
1	0	00...010	mem[0x00...24]	1	00...000	mem[0x00...04]
0	0			0		

Σύνολο 3 (11)
Σύνολο 2 (10)
Σύνολο 1 (01)
Σύνολο 0 (00)

Δρόμος 1				Δρόμος 0		
V	U	Ετικέτα	Δεδομένα	V	Ετικέτα	Δεδομένα
0	0			0		
0	0			0		
1	1	00...010	mem[0x00...24]	1	00...101	mem[0x00...54]
0	0			0		

Σύνολο 3 (11)
Σύνολο 2 (10)
Σύνολο 1 (01)
Σύνολο 0 (00)

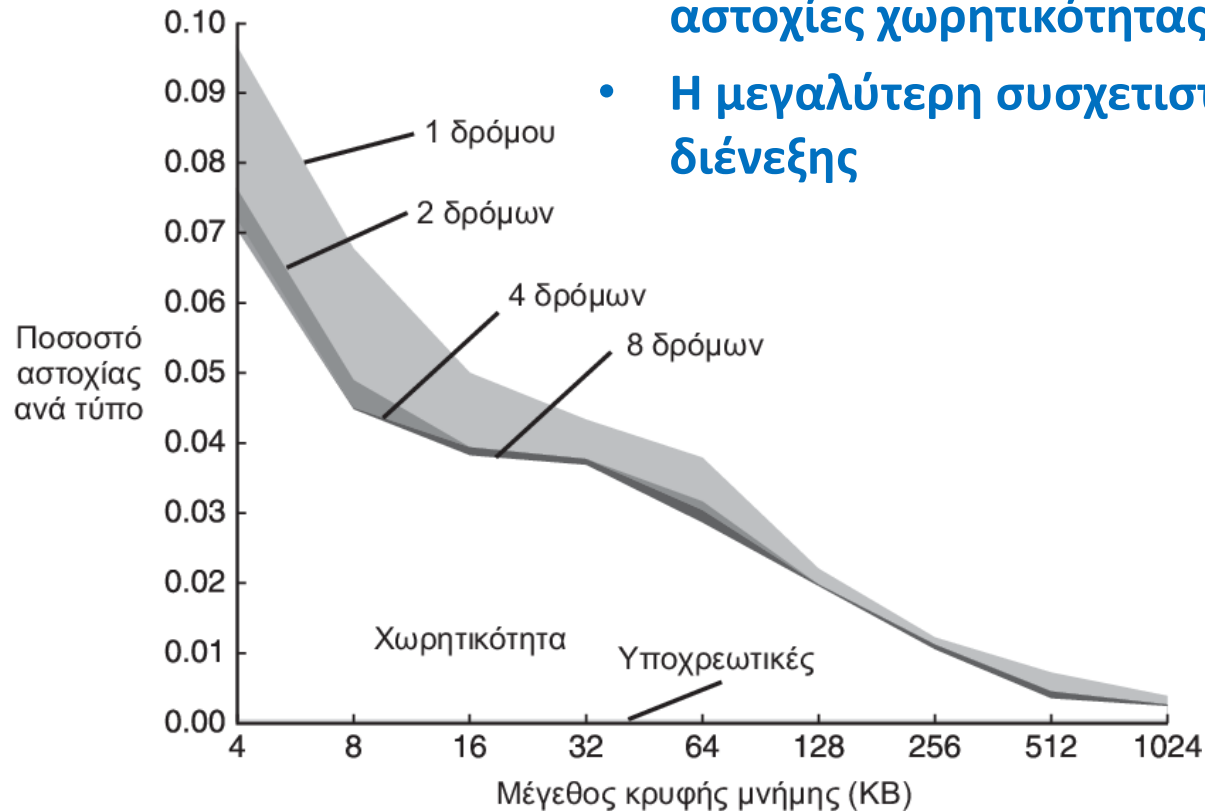
Κρυφή μνήμη: Σύνοψη

- **Ποια δεδομένα είναι αποθηκευμένα στην κρυφή μνήμη;**
  - Πρόσφατα χρησιμοποιημένα δεδομένα (χρονική τοπικότητα)
  - Κοντινά δεδομένα (χωρική τοπικότητα)
- **Πώς πραγματοποιείται η εύρεση των δεδομένων;**
  - Το σύνολο καθορίζεται από τη διεύθυνση των δεδομένων
  - Η λέξη εντός του μπλοκ επίσης καθορίζεται από τη διεύθυνση
  - Σε συσχετιστικές κρυφές μνήμες τα δεδομένα θα μπορούσαν να είναι οργανωμένα με διάφορους τρόπους
- **Ποια δεδομένα αντικαθίστανται;**
  - Ο λιγότερο πρόσφατα χρησιμοποιημένος δρόμος στο σύνολο

Ρυθμός αστοχίας: Τάσεις

- Το μεγαλύτερο (συνολικό) μέγεθος μειώνει τις αστοχίες χωρητικότητας
- Η μεγαλύτερη συσχετιστικότητα μειώνει τις αστοχίες διένεξης

Ψηφιακή σχεδίαση και αρχιτεκτονική υπολογιστών: Έκδοση ARM®

© 2020 Εκδόσεις Κλειδάριθμος

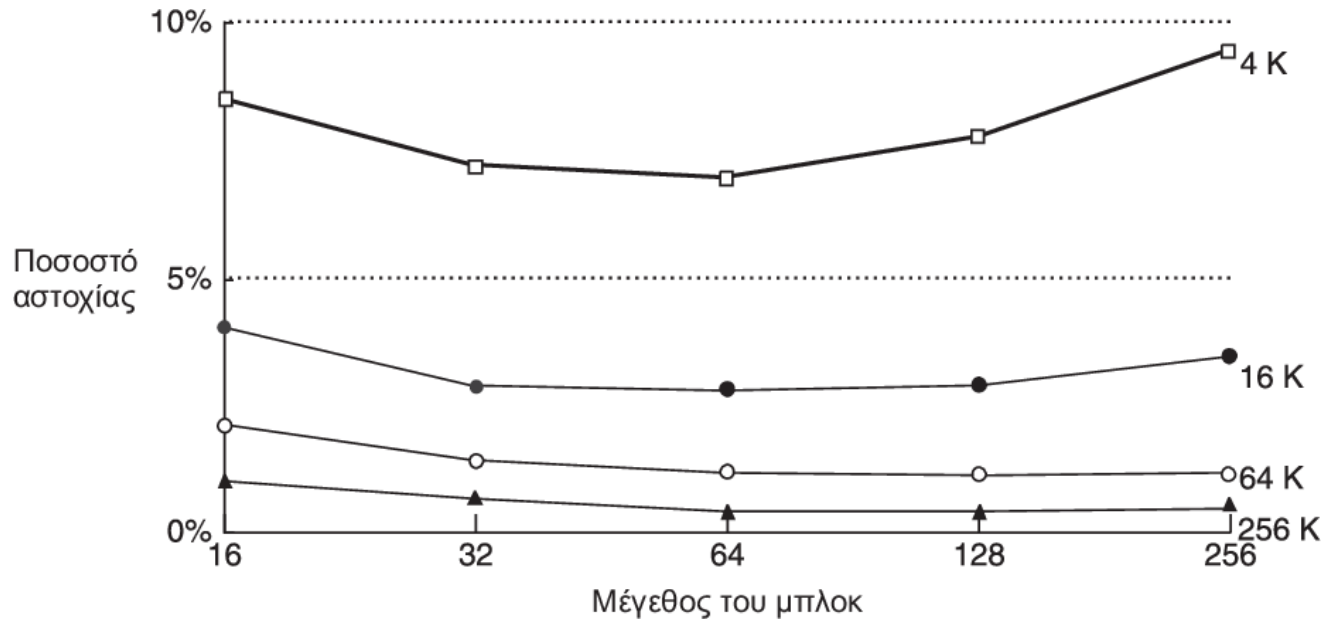
© Πρωτοτύπου: Digital Design and Computer Architecture: ARM® Edition — © 2016 Elsevier

Κεφάλαιο 8 <40>

Ρυθμός αστοχίας: Τάσεις

- Τα μπλοκ μεγαλύτερου μεγέθους μειώνουν τις υποχρεωτικές αστοχίες
- Τα μπλοκ μεγαλύτερου μεγέθους αυξάνουν τις αστοχίες διένεξης

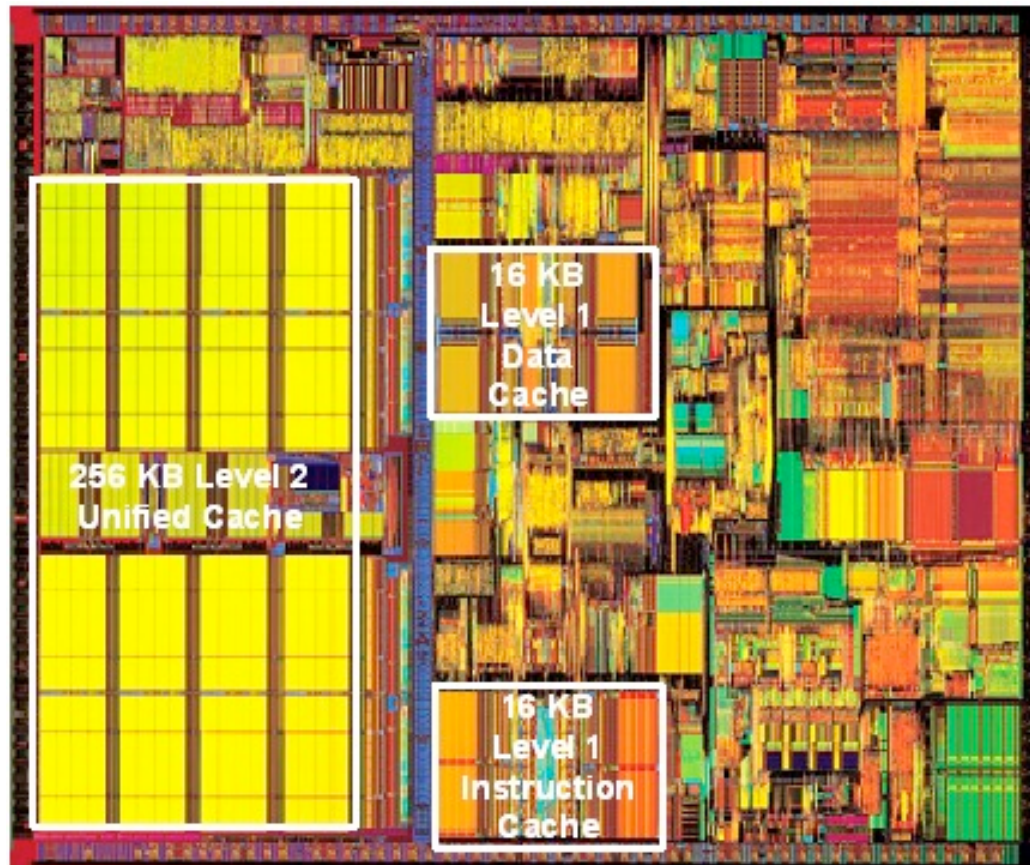

Κρυφές μνήμες πολλών επιπέδων

- Οι μεγαλύτερες κρυφές μνήμες έχουν χαμηλότερους ρυθμούς αστοχίας αλλά μεγαλύτερους χρόνους προσπέλασης
- Η ιεραρχία της μνήμης επεκτείνεται ώστε να υπάρχουν πολλά επίπεδα κρυφή μνήμης
  - Επίπεδο 1: μικρή και γρήγορη (π.χ. 16 KB, 1 κύκλος)
  - Επίπεδο 2: μεγαλύτερη και πιο αργή (π.χ. 256 KB, 2-6 κύκλοι)
- Οι πιο σύγχρονοι προσωπικοί υπολογιστές (PC) έχουν κρυφή μνήμη επιπέδου L1, L2 και L3

Intel Pentium III: Μικροπλακίδιο (die)

Ψηφιακή σχεδίαση και αρχιτεκτονική υπολογιστών: Έκδοση ARM®

© 2020 Εκδόσεις Κλειδάριθμος

© Πρωτοτύπου: Digital Design and Computer Architecture: ARM® Edition — © 2016 Elsevier

Κεφάλαιο 8 <43>

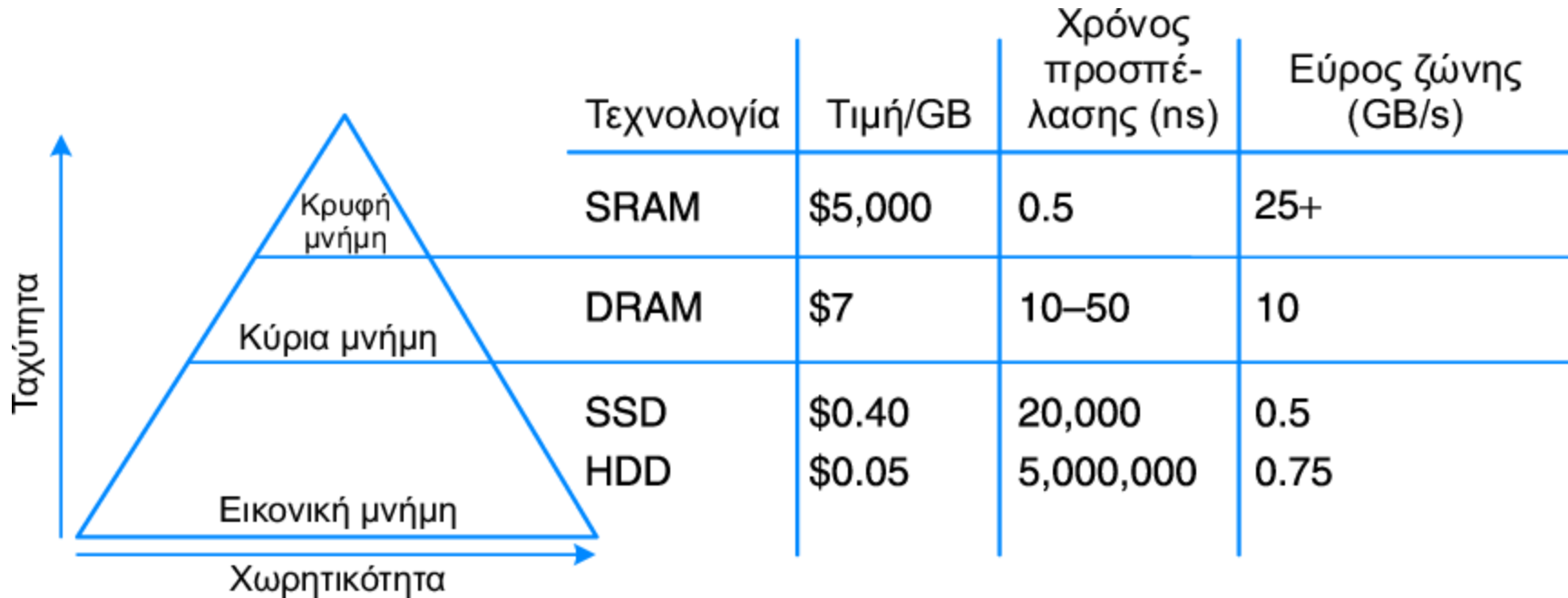

Εικονική μνήμη

- Δίνει την ψευδαίσθηση μεγαλύτερης μνήμης
- Η κύρια μνήμη (DRAM) παίζει τον ρόλο κρυφής μνήμης για τον σκληρό δίσκο

Ιεραρχία μνήμης

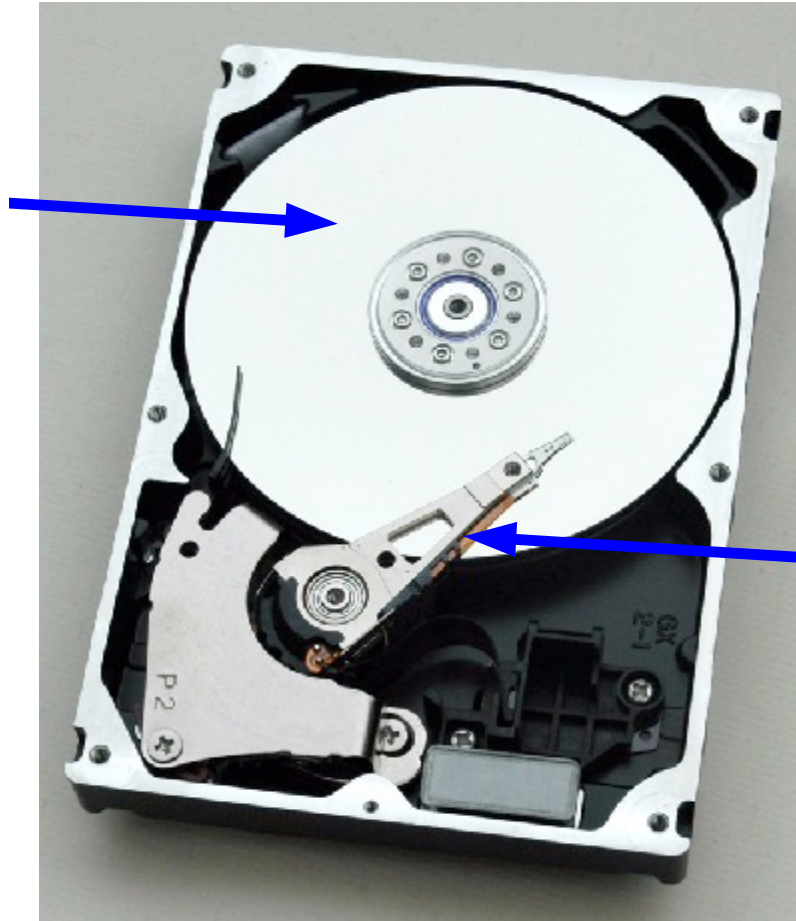

- **Φυσική μνήμη:** DRAM (κύρια μνήμη)
- **Εικονική μνήμη:** Σκληρός δίσκος
  - Αργή, μεγάλο σε μέγεθος, φθηνή

Σκληρός δίσκος

Μαγνητικοί
δίσκοι

Κεφαλή
ανάγνωσης/εγγραφής

Η κεφαλή χρειάζεται αρκετά χιλιοστά του δευτερολέπτου για να αναζητήσει τη σωστή θέση στον δίσκο

Ψηφιακή σχεδίαση και αρχιτεκτονική υπολογιστών: Έκδοση ARM®

© 2020 Εκδόσεις Κλειδάριθμος

© Πρωτότυπου: Digital Design and Computer Architecture: ARM® Edition — © 2016 Elsevier

Κεφάλαιο 8 <46>

Εικονική μνήμη

- **Εικονικές διευθύνσεις**

- Τα προγράμματα χρησιμοποιούν εικονικές διευθύνσεις
- Ο συνολικός χώρος εικονικών διευθύνσεων είναι αποθηκευμένος σε σκληρό δίσκο
- Ένα υποσύνολο των δεδομένων εικονικών διευθύνσεων περιέχεται στη μνήμη DRAM
- Η κεντρική μονάδα επεξεργασίας (CPU) μεταφράζει εικονικές διευθύνσεις σε **φυσικές διευθύνσεις** (διευθύνσεις DRAM)
- Τα δεδομένα που δεν περιέχονται στη μνήμη DRAM προσκομίζονται από τον σκληρό δίσκο

- **Προστασία μνήμης**

- Κάθε πρόγραμμα έχει τη δική του απεικόνιση μεταξύ εικονικής και φυσικής μνήμης
- Δύο προγράμματα μπορούν να χρησιμοποιούν την ίδια εικονική διεύθυνση για διαφορετικά δεδομένα
- Τα προγράμματα δεν χρειάζεται να γνωρίζουν ότι υπάρχουν και άλλα προγράμματα που εκτελούνται
- Ένα πρόγραμμα (ή ένας ιός) δεν μπορεί να αλλοιώσει μνήμη που χρησιμοποιείται από άλλο πρόγραμμα

Κρυφή/εικονική μνήμη: Αντιστοιχία όρων

Κρυφή μνήμη	Εικονική μνήμη
Μπλοκ	Σελίδα
Μέγεθος μπλοκ	Μέγεθος σελίδας
Σχετική απόσταση του μπλοκ	Σχετική απόσταση της σελίδας
Αστοχία	Σφάλμα σελίδας
Ετικέτα	Αριθμός εικονικής σελίδας (VPN)

Η φυσική μνήμη παίζει τον ρόλο κρυφής μνήμης για την εικονική μνήμη

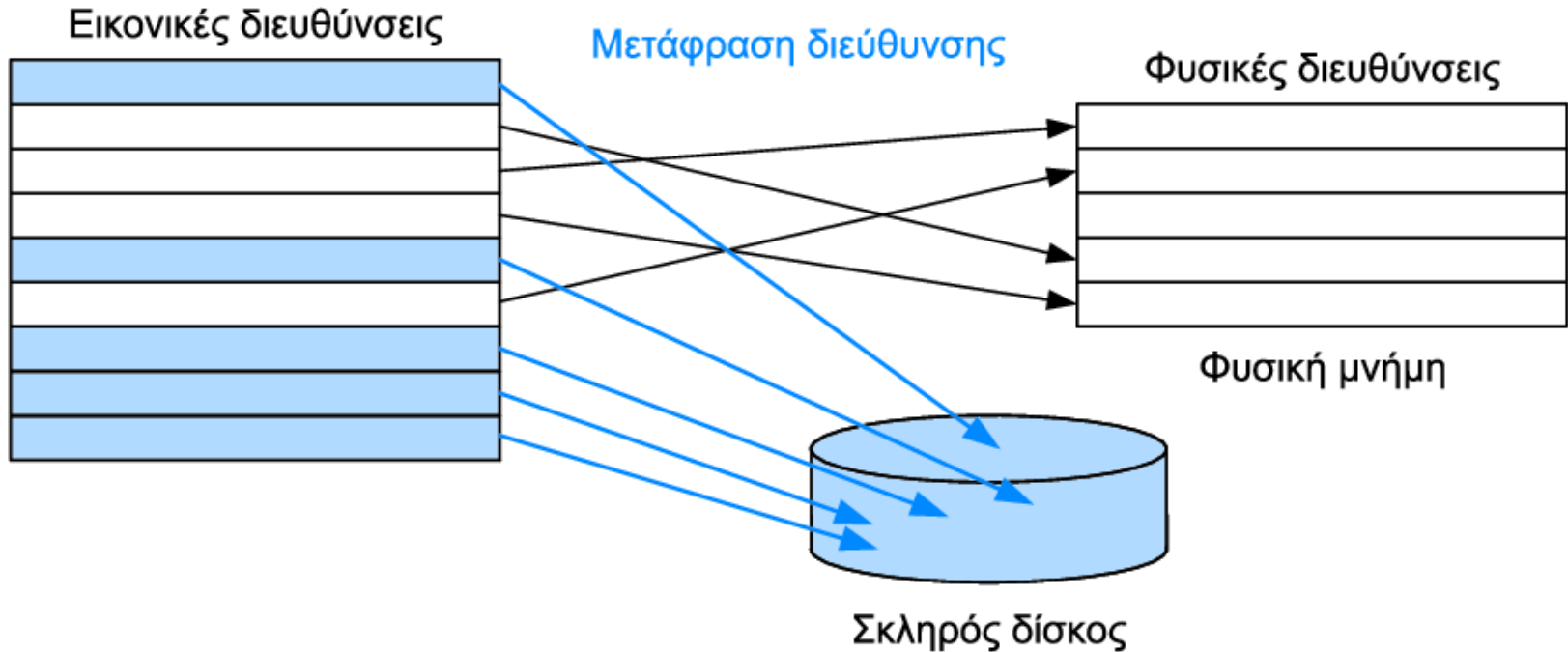

Εικονική μνήμη: Ορισμοί

- **Μέγεθος σελίδας:** ποσότητα μνήμης που μεταφέρεται ταυτόχρονα από τον σκληρό δίσκο στη μνήμη DRAM
- **Μετάφραση διεύθυνσης:** προσδιορισμός της φυσικής διεύθυνσης από την εικονική διεύθυνση
- **Πίνακας σελίδων:** Πίνακας αναζήτησης που χρησιμοποιείται για τη μετάφραση εικονικών διευθύνσεων σε φυσικές

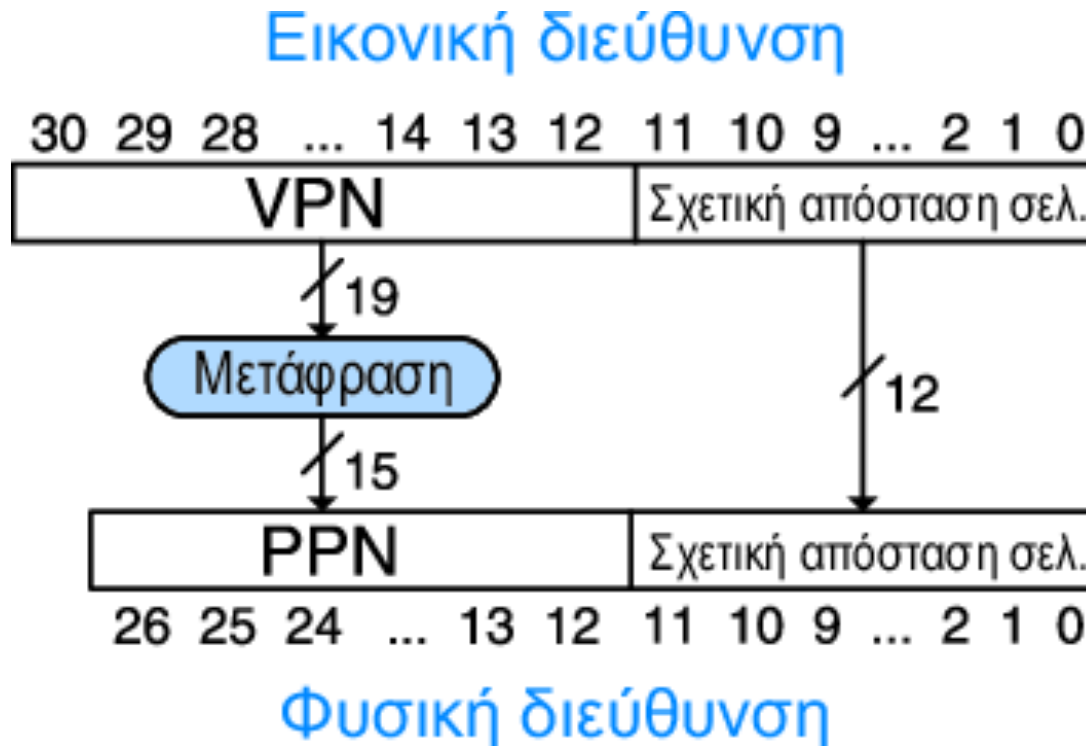
Εικονικές και φυσικές διευθύνσεις

Οι περισσότερες προσπελάσεις είναι εύστοχες στη φυσική μνήμη
Όμως τα προγράμματα απολαμβάνουν τη χωρητικότητα της
μεγαλύτερης σε μέγεθος εικονικής μνήμης

Μετάφραση διεύθυνσης

Εικονική μνήμη: Παράδειγμα

- **Σύστημα:**

- Μέγεθος εικονικής μνήμης: 2 GB = 2^{31} byte
- Μέγεθος φυσικής μνήμης: 128 MB = 2^{27} byte
- Μέγεθος σελίδας: 4 KB = 2^{12} byte

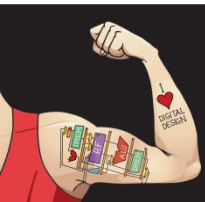
Εικονική μνήμη: Παράδειγμα

- **Σύστημα:**

- Μέγεθος εικονικής μνήμης: 2 GB = 2^{31} byte
- Μέγεθος φυσικής μνήμης: 128 MB = 2^{27} byte
- Μέγεθος σελίδας: 4 KB = 2^{12} byte

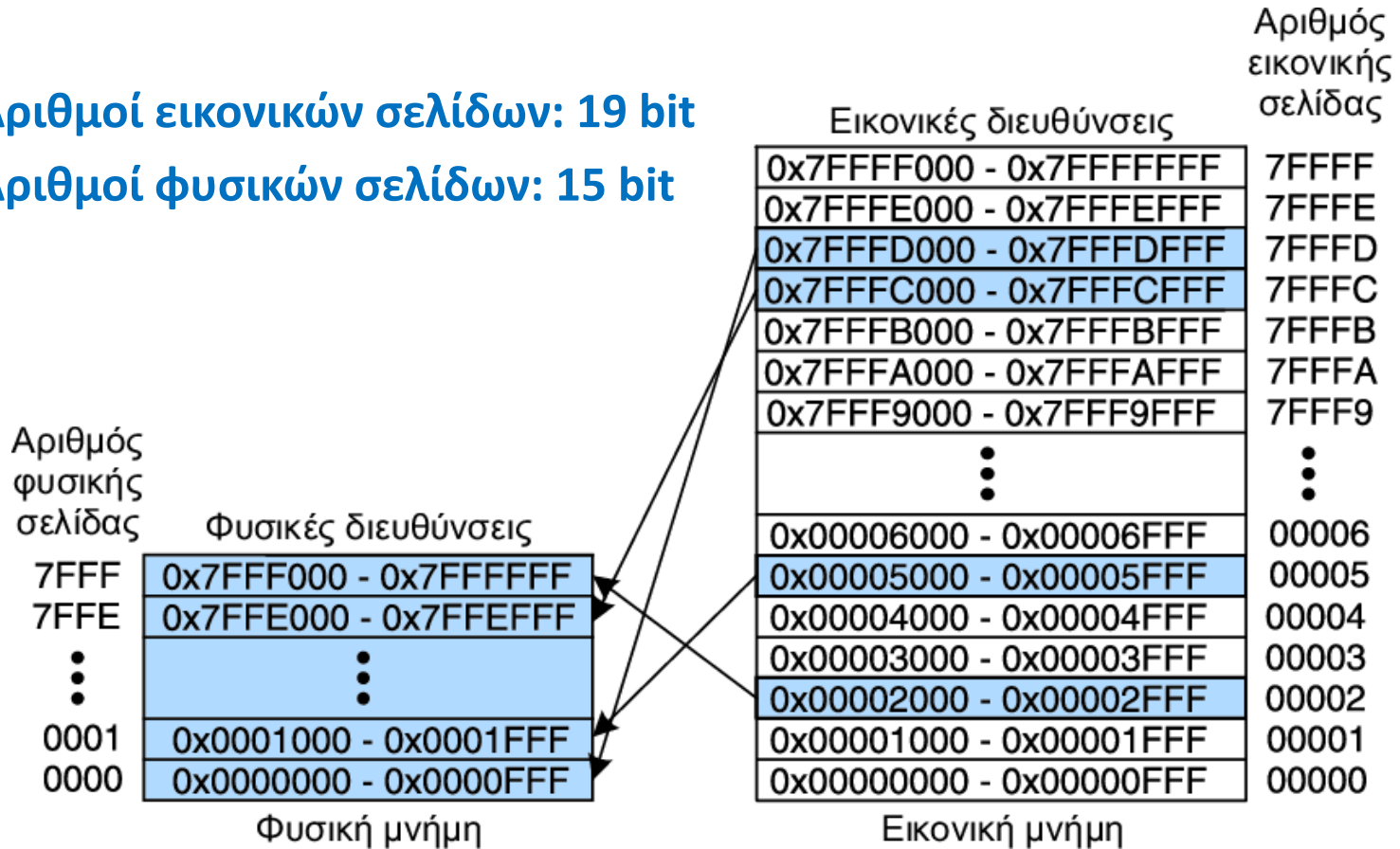
- **Τρόπος οργάνωσης:**

- Εικονική διεύθυνση: **31** bit
- Φυσική διεύθυνση: **27** bit
- Σχετική απόσταση σελίδας: **12** bit
- Πλήθος εικονικών σελίδων = $2^{31}/2^{12} = 2^{19}$ (VPN = **19** bit)
- Πλήθος φυσικών σελίδων = $2^{27}/2^{12} = 2^{15}$ (PPN = **15** bit)

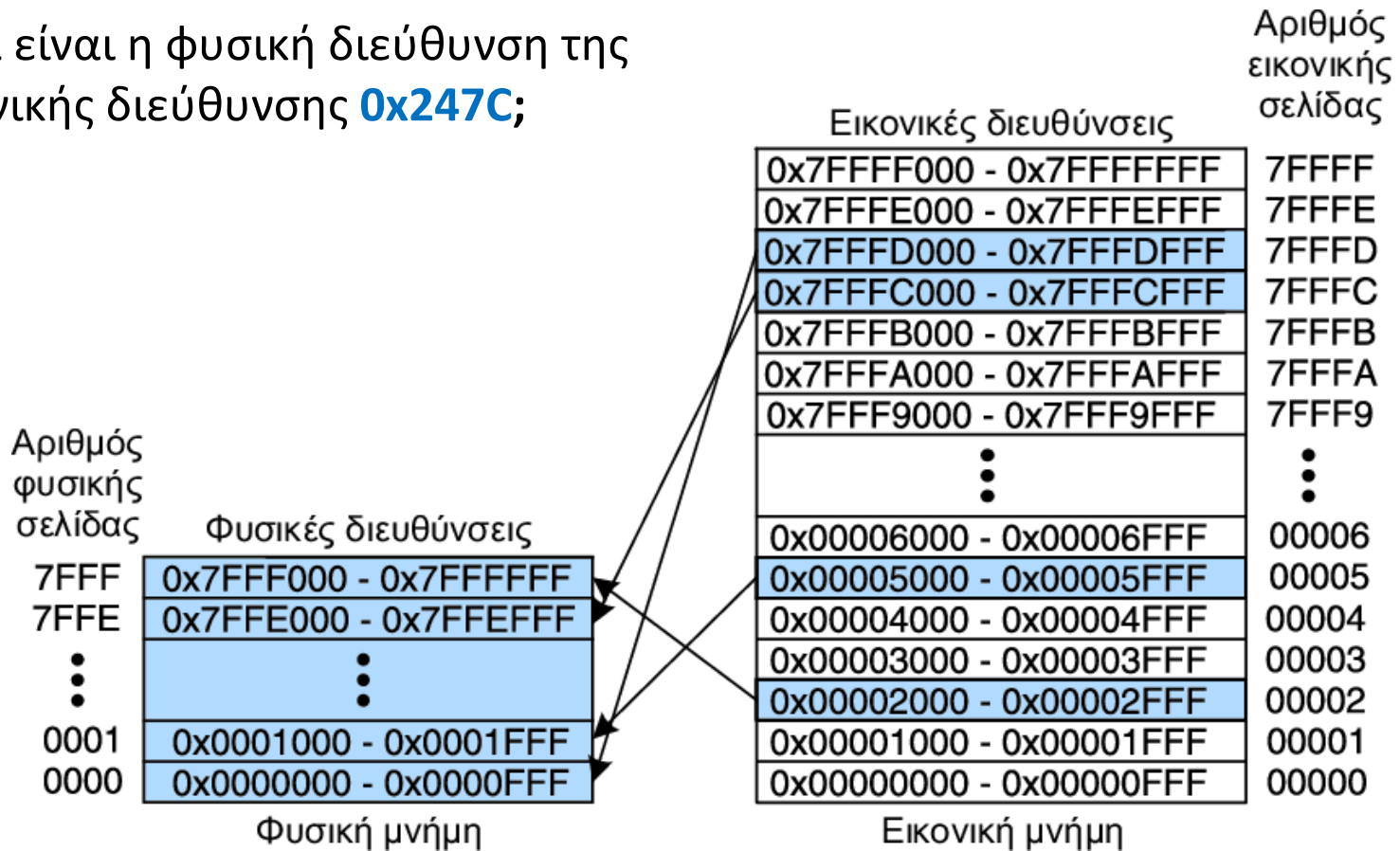
Εικονική μνήμη: Παράδειγμα

- Αριθμοί εικονικών σελίδων: 19 bit
- Αριθμοί φυσικών σελίδων: 15 bit

Εικονική μνήμη: Παράδειγμα

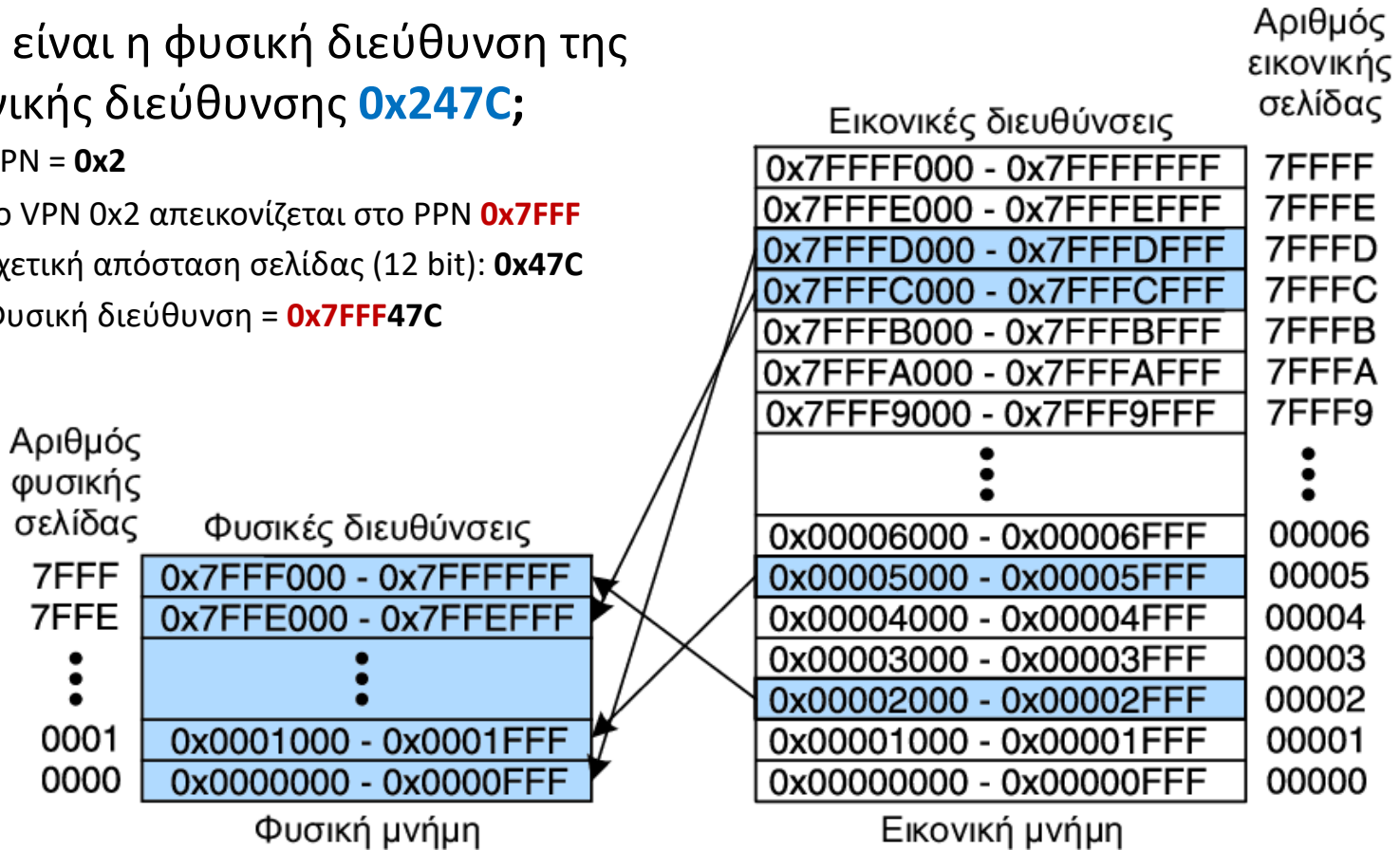
Ποια είναι η φυσική διεύθυνση της εικονικής διεύθυνσης **0x247C**;

Εικονική μνήμη: Παράδειγμα

Ποια είναι η φυσική διεύθυνση της εικονικής διεύθυνσης **0x247C**;

- VPN = **0x2**
- Το VPN 0x2 απεικονίζεται στο PPN **0x7FFF**
- Σχετική απόσταση σελίδας (12 bit): **0x47C**
- Φυσική διεύθυνση = **0x7FFF47C**

Πώς γίνεται η μετάφραση;

- **Πίνακας σελίδων**

- Μία καταχώριση για κάθε εικονική σελίδα

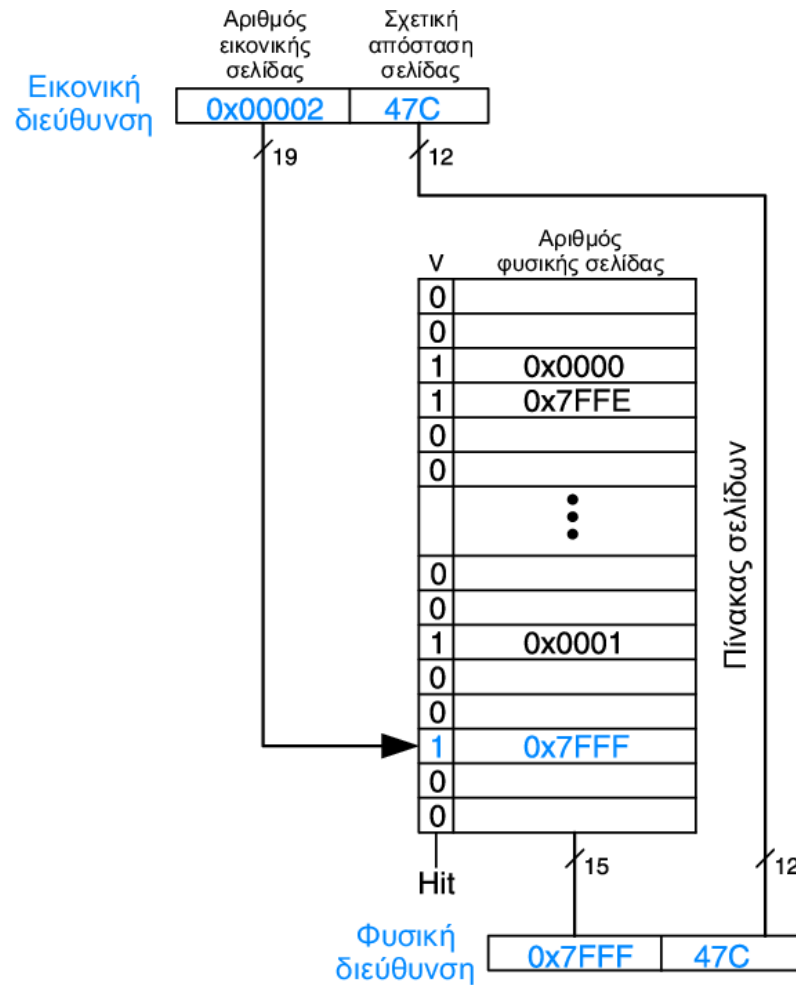
- Πεδία καταχώρισης:

- **Bit εγκυρότητας:** τιμή 1 αν η σελίδα βρίσκεται στη φυσική μνήμη
- **Αριθμός φυσικής σελίδας:** θέση της σελίδας

Πίνακας σελίδων: Παράδειγμα

Ο πίνακας σελίδων
αριθμοδεικτοδοτείται με
βάση τον αριθμό VPN

Πίνακας σελίδων: Παράδειγμα 1

Ποια είναι η φυσική διεύθυνση της εικονικής διεύθυνσης **0x5F20**;

v	Αριθμός φυσικής σελίδας
0	
0	
1	0x0000
1	0x7FFE
0	
0	
	⋮
0	
0	
1	0x0001
0	
0	
1	0x7FFF
0	
0	

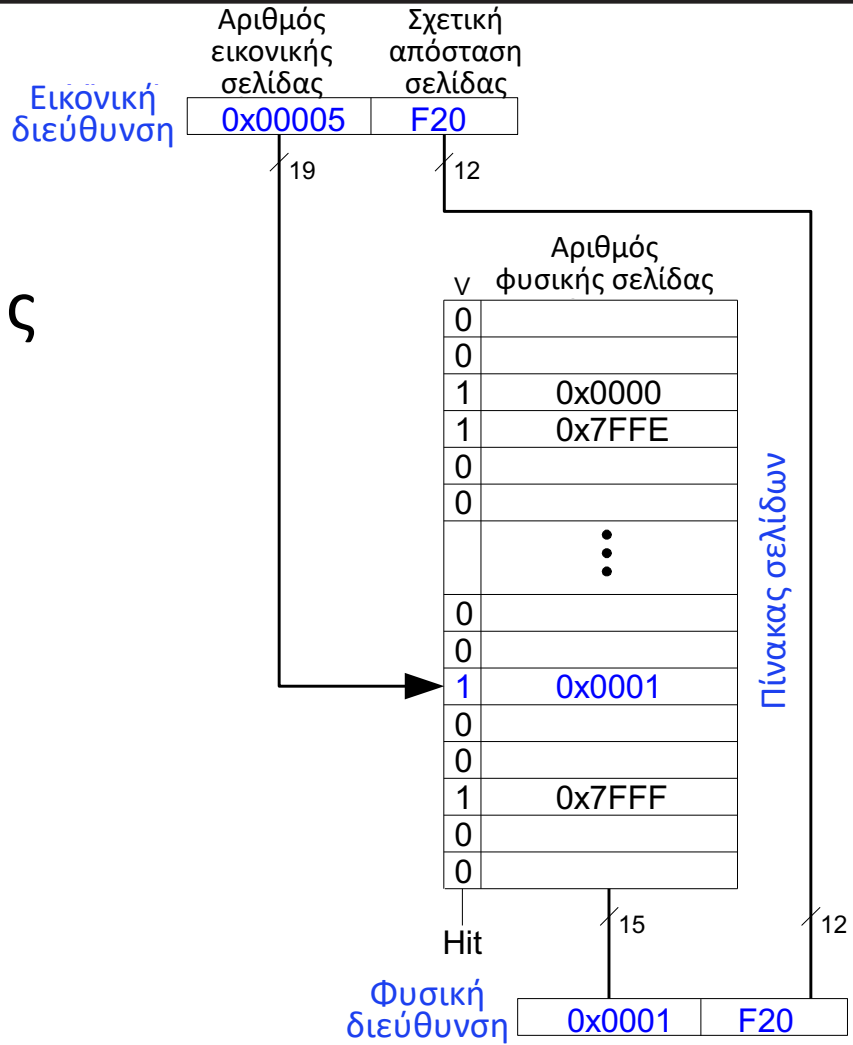
Πίνακας σελίδων

Πίνακας σελίδων: Παράδειγμα 1

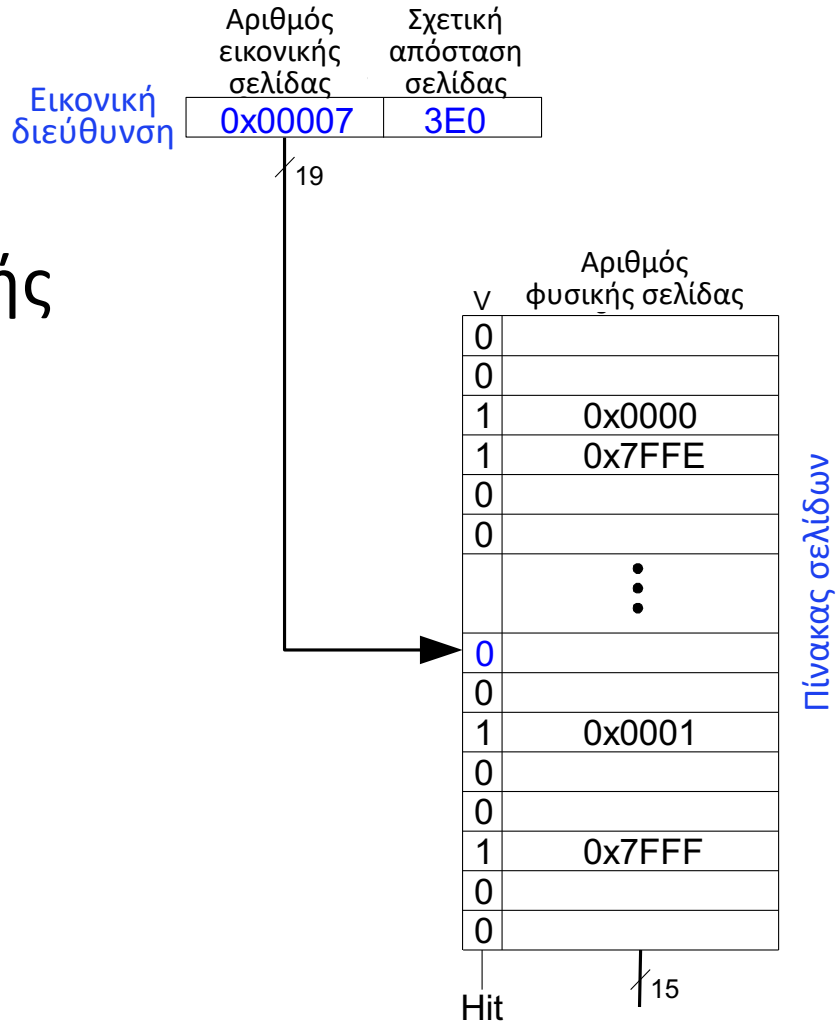
Ποια είναι η φυσική διεύθυνση της εικονικής διεύθυνσης **0x5F20**;

- VPN = **5**
- Καταχώριση 5 στον πίνακα σελίδων: VPN 5 => φυσική σελίδα **1**
- Φυσική διεύθυνση: **0x1F20**

Πίνακας σελίδων: Παράδειγμα 2

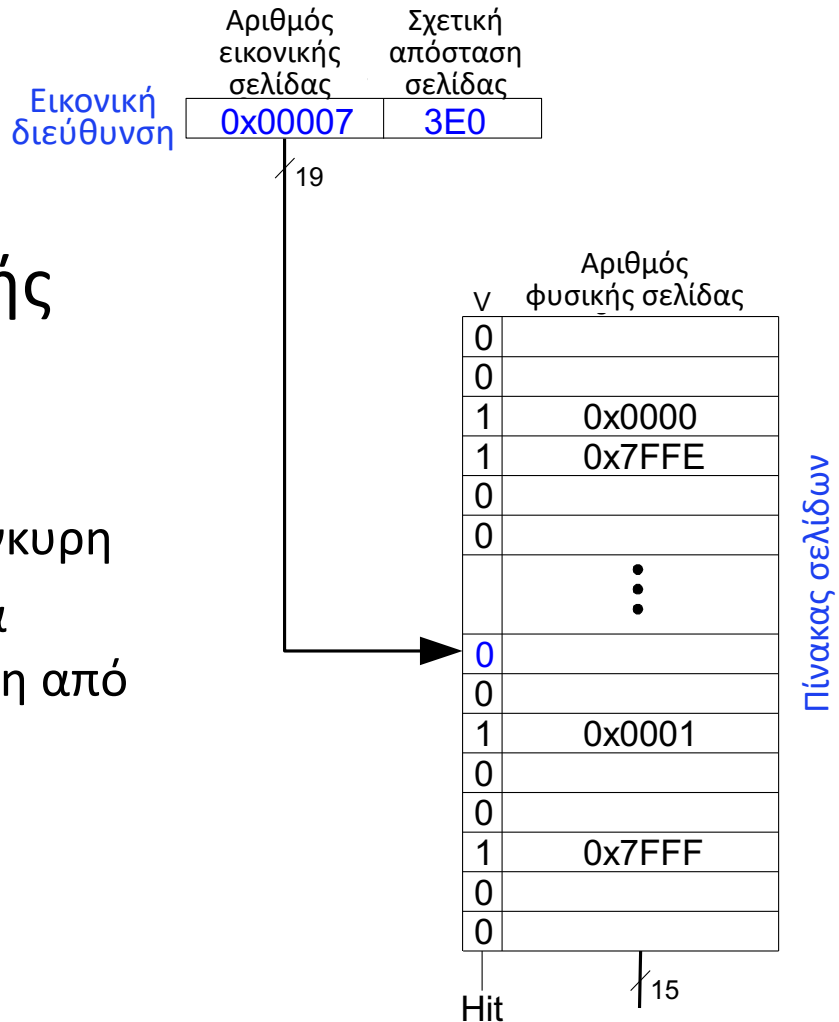
Ποια είναι η φυσική διεύθυνση της εικονικής διεύθυνσης **0x5F20**;

Πίνακας σελίδων: Παράδειγμα 2

Ποια είναι η φυσική διεύθυνση της εικονικής διεύθυνσης **0x73E0**;

- VPN = **7**
- Η καταχώριση 7 δεν είναι έγκυρη
- Η εικονική σελίδα πρέπει να **φορτωθεί** στη φυσική μνήμη από τον δίσκο

Πίνακας σελίδων: Προκλήσεις

- **Ο πίνακας σελίδων είναι μεγάλος**
  - Συνήθως βρίσκεται στη φυσική μνήμη
- Μια εντολή φόρτωσης/αποθήκευσης απαιτεί 2 προσπελάσεις της κύριας μνήμης:
  - Μία για μετάφραση (ανάγνωση του πίνακα σελίδων)
  - Μία για προσπέλαση δεδομένων (έπειτα από τη μετάφραση)
- Οι επιδόσεις της μνήμης περιορίζονται στο μισό
  - ***Εκτός και αν φερθούμε έξυπνα...***

Κρυφή μνήμη αναζήτησης μετάφρασης (TLB)

- Μικρή κρυφή μνήμη με τις πιο πρόσφατες μεταφράσεις
- Μειώνει το πλήθος των προσπελάσεων μνήμης για τις περισσότερες εντολές φόρτωσης/αποθήκευσης από 2 σε 1

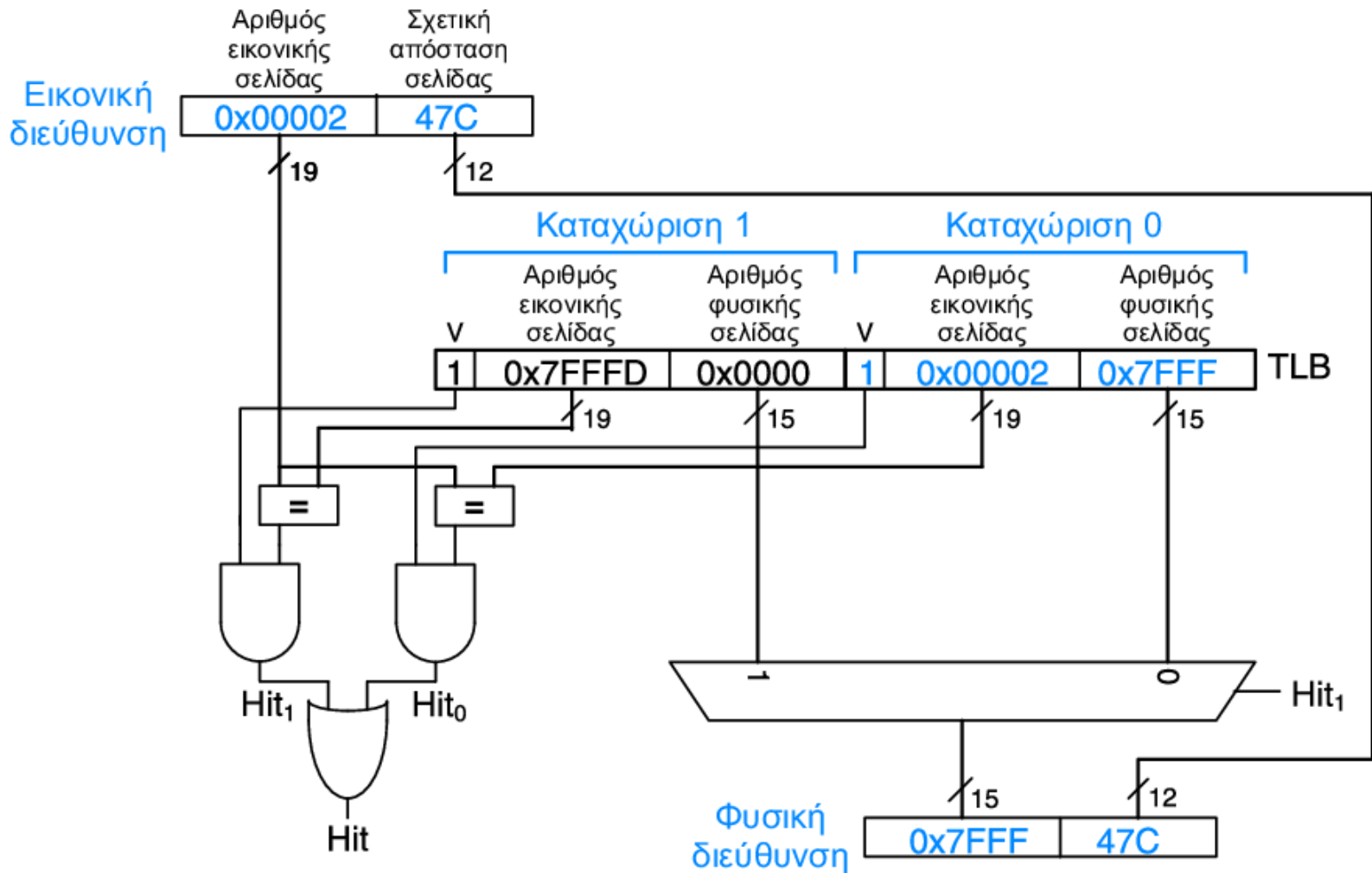

Κρυφή μνήμη αναζήτησης μετάφρασης (TLB)

- Προσπελάσεις πίνακα σελίδων: υψηλή χρονική χωρικότητα
  - Μεγάλο μέγεθος σελίδας, άρα διαδοχικές εντολές φόρτωσης/αποθήκευσης είναι πιθανό να προσπελάσουν την ίδια σελίδα
- Κρυφή μνήμη TLB
  - Μικρή: Προσπελάζεται σε < 1 κύκλο
  - Συνήθως 16-512 καταχωρίσεις
  - Πλήρως συσχετιστική
  - Τυπικοί ρυθμοί ευστοχίας $> 99 \%$
  - Μειώνει το πλήθος των προσπελάσεων μνήμης για τις περισσότερες εντολές φόρτωσης/αποθήκευσης από 2 σε 1

Παράδειγμα: Κρυφή μνήμη TLB με 2 καταχωρίσεις

Προστασία μνήμης

- Πολλές διεργασίες (προγράμματα) εκτελούνται ταυτόχρονα
- Κάθε διεργασία έχει τον δικό της πίνακα σελίδων
- Κάθε διεργασία μπορεί να χρησιμοποιεί όλο τον χώρο εικονικών διευθύνσεων
- Μια διεργασία μπορεί να προσπελάζει μόνο φυσικές σελίδες απεικονισμένες στον δικό της πίνακα σελίδων

Εικονική μνήμη: Σύνοψη

- Η εικονική μνήμη αυξάνει τη **χωρητικότητα**
- Στη φυσική μνήμη περιέχεται ένα υποσύνολο των εικονικών σελίδων
- Ο **πίνακας σελίδων** απεικονίζει εικονικές σελίδες σε φυσικές –μετάφραση διεύθυνσης
- Μια κρυφή μνήμη **TLB** επιταχύνει τη μετάφραση διεύθυνσης
- Με διαφορετικούς πίνακες σελίδων για διαφορετικά προγράμματα παρέχεται **προστασία μνήμης**

